НІНСКАЯ

УЧОБА

№ 3-4

Часопіс — падручнік для пачатковых парт-школ

ДЗЯРЖВЫДАВЕЦТВА 1931

ЛЕНІНСКАЯ ВУЧОБА

ЧАСОПІС—ПАДРУЧНІК
ДЛЯ ПАЧАТКОВЫХ ПАРТЫЙНЫХ ШКОЛ

ОРГАН КУЛЬТПРОПУ ЦК КП(б)Б

№ 3—4

Рэдкалегія:
А. КАНАКОЦІН, Я. РАМАНЧУК,
П. СТАРАВОЙТАЎ, Д. ОРЛІС

БЕЛАРУСКАЕ ДЗЯРЖАЎНАЕ ВЫДАВЕЦТВА
МЕНСК — 1931

Заказ № 825. 10.000 экз. (4½ арк.). Галоўлітбел № 874.

Друкарня імя Сталіна.

Улазаў

ПЛЯН ВЯЛІКІХ РАБОТ 3-га ГОДУ ПЯЦІГОДКІ

У сьнежні месяцы адбыўся аб'яднаны пленум ЦК і ЦКК УсеКП(б), на якім былі разгледжаны вельмі важныя пытаньні социялістычнага будаўніцтва. Пленум падвёў вынікі двух год пяцігодкі і намеціў гаспадарчы плян для 3-га году, абмеркаваў злобадзенныя пытаньні забясьпечаньня працоўных мясам і гароднінай і перабудовы работы коопэрацыі, а таксама намеціў асноўныя лініі перабудовы работ саветаў, у адпаведнасьці з запатрабаваньнямі рэконструкцыйнага пэрыюду. Студзенскі пленум ЦК КП(б)Б разгледзеў гэтыя-ж пытаньні ў разрэзе Беларусі.

У адпаведнасьці з рашэньнямі XVI зьезду нашай партыі, намечана далейшае разгортваньне социялістычнага наступленьня па ўсім фронце. Пастаўлена вельмі адказная і вялікая задача для 3-га рашаючага году пяцігодкі—задача скончыць пабудову фундаманту социялістычнай экономікі СССР.

ВЫНІКІ ДВУХ ГОД ПЯЦІГОДКІ

Перавыканалі наметкі пяцігодкі

Дасягнутыя за 2 гады пяцігодкі вынікі паказваюць, што мы перавыконваем наметкі 5-гадовага пляну. Да гэтага часу яшчэ ні адна капіталістычная краіна ня ведала такіх тэмпаў росту, якія мы мелі за прайшоўшыя 2 гады. Савецкая краіна далёка пакідае ззаду старую Расію і будуе новую краіну—краіну с о ц ы я л і з м у. За 2 гады пяцігодкі вырасьлі новыя гіганты—фабрыкі, заводы, саўгасы, колгасы. Социялістычная прамысловасьць, а ёй

належыць галоўная кіруючая роля ва ўсёй нашай гаспадарцы, выпусьціла за 2 гады продукцыі на 30,5 млрд. руб., у той час, калі намячалася пяцігадовым плянам 29,3 млрд. руб. Продукцыя прамысловасьці ў адным толькі 1929—30 г. у два разы перавышае даваенны ўзровень. Асабліва вялізарныя посьпехі дасягнуты па цяжкай прамысловасьці. Тут наметкі пяцігадовага пляну перавышаны на 10 проц., капітальныя ўкладаньні перавышаны ў 1½ разы.

Капіталістычны сэктар у прамысловасьці складае 0,1 проц. ва ўсёй продукцыі прамысловасьці. Гэта мізэрная частка ня можа мець ніякага значэньня. Нездарма тав. Сталін на XVI зьезьдзе казаў: «Пытаньне—хто каго?»—у галіне прамысловасьці вырашана канчаткова і беспаваротна ў бок соцыялізму».

Заданьні пяцігадовага пляну за 2 гады перавыкананы. Канец 2 году і ўдарнага кварталу паказвае новыя буйнейшыя дасягненьні рабочай клясы ў справе соцыялістычнага будаўніцтва і ў Беларусі. Нашая нацыянальная рэспубліка, якая зьяўлялася вельмі адсталай супроць сярэдняга ўзроўню Саюзу, дасягнула вялізарнейшых перамог. Продукцыя прамысловасьці за 2 гады павялічылася на 150 проц. супроць наметкі пяцігадовага пляну ў 87 проц., капітальныя ўкладаньні ў рэспубліканскай прамысловасьці склалі 68 млн. 108 тыс. руб.—супроць наметкі ў 56 млн. руб.

Такім чынам мы цьвёрда ідзем па шляху пабудовы фундаманту соцыялізму, для якога трэба разьвіваць прамысловасьць у першую чаргу—цяжкую, бо яна зьяўляецца сродкам для соцыялістычнай перапробкі ўсяе народнае гаспадаркі. Ленін ні адзін раз гаварыў пра гэта. «Адзінай матэрыяльнай асновай соцыялізму—гаварыў Ільліч — можа быць буйная машынная прамысловасьць, здольная рэорганізаваць і земляробства».

* *

Будаўніцтва соцыялізму магчыма толькі на базе буйнай вытворчасьці. Зусім зразумела, што дробная індывідуальная сялянская гаспадарка павінна быць пераведзена на такія рэйкі, якія-б не затрымлівалі, а забясьпечвалі будаўніцтва соцыялізму. «Нельга

бяз конца—пісаў тав. Сталін,—г. зн. на працягу вельмі доўгага пэрыоду базаваць савецкую ўладу і соцыялістычнае будаўніцтва на 2-х розных асновах: на аснове самай буйнай і аб'яднанай соцыялістычнай прамысловасьці і на базе самай дробнай сялянскай гаспадаркі. Трэба паступова, але сыстэматычна ўпарта пераводзіць сельскую гаспадарку на новую тэхнічную базу, на базу буйнай вытворчасьці, падцягваючы яе да соцыялістычнай прамысловасьці. Або мы гэту задачу вырашым і тады канчатковая перамога забясьпечана, або мы ад яе адыйдзем, задачу гэту ня вырашым, і тады зварот капіталізму можа стаць нямінучым зьявішчам».

За 2 гады бальшавіцкай пяцігодкі мы маем вялізарнейшыя посьпехі ў справе соцыялістычнай перабудовы сельскай гаспадаркі. Аб гэтым гаворыць організацыя магутных саўгасаў,—соцыялістычных фабрык у сельскай гаспадарцы,—рост колгасаў і паварот асноўнай масы сялянства да соцыялізму. У галіне колектывізацыі па СССР за 2 гады пяцігодкі ў два разы правышана лічба, намечаная да канца пяцігодкі. На 1 сьнежня 1930 г. было звыш 6,15 млн. сялянскіх двароў, аб'яднаных у колгасы, што складае каля 25 проц., у асноўных-жа збожжавых раёнах — 49,3 проц. Засеўная плошча колгасаў павялічылася да 43,4 млн. **га**, што больш чым у 2 разы перавышае наметкі для апошняга году пяцігодкі.

Шпаркі рост саўгасаў і колгасаў, пераход к суцэльнай колектывізацыі цэлых раёнаў і вобласьцяй—прывёў да росту засеўных плошчаў і сельскагаспадарчай вытворчасьці ў цэлым. Засеўная плошча ўзрасла з 118 млн. **га** ў 1928-29 г. да 127,8 млн. **га** ў 1929-30 г., абагнаўшы па збожжавых і асабліва па тэхнічных культурах наметкі пяцігодкі. Агуловы збор збожжа ў 1930 годзе складаў 87,4 млн. **т** супроць 71,7 млн. **т** у 1929 годзе. Збор бавоўны—13,5 млн. **цнт** супроць 8,6 млн. **цнт**; збор цукровых буракоў у 1930 г.—151,7 млн. **цнт** супроць 62,5 млн. **цнт** у 1929 г. «Сур'ёзныя дасягненьні ў сельскай гаспадарцы, вырашэньне ў асноўным збожжавай проблемы — зьявіліся простым вынікам буйнейшых посьпехаў у галіне колгаснага і саўгаснага будаўніцтва і няўхільнага правядзеньня ліквідацыі кулацтва як клясы на базе суцэльнай колектывізацыі» (з рэзолюцыі аб'яднанага пленуму).

Ліквідацыя кулацтва як клясы стала магчымай таму, што асноўныя масы сялянства добраахвотна перайшлі на шлях колектывізацыі, прызналі колгасы адзінай формай правільнай арганізацыі сваёй працы, адзіным выхадам з жабрацтва і разарэньня. «Саўгасы і колгасы,—гаворыць т. Сталін,—цяпер вырашаюць усе проблемы сельскай гаспадаркі». Вырашэньне ў асноўным збожжавай проблемы дазволіла партыі перайсьці да вырашэньня іншых проблем—жывёлагадоўчай, тэхнічных культур і г. д.

У выніку рашучага наступленьня на капіталістычныя элемэнты гораду і вёскі і ліквідацыі кулацтва як клясы на базе суцэльнай колектывізацыі, дасягнуты вялікія посьпехі і ў БССР. Соцыялістычны сэктар па засеўных плошчах павялічыўся з 5,5 проц. у пачатку 1929-30 г. да 20 проц. у канцы году. На 1 студзеня 1931 г. 15 проц. бедняцка-серадняцкіх гаспадарак аб'яднана ў колгасы, што перавышае проектоўкі пяцігадовай програмы на апошні год пяцігодкі. «Цяпер нават сьляпыя бачаць, што зроблен вялізарны карэнны паварот сялянства ад старога да новага, ад кулацкай кабалы да вольнага колгаснага жыцьця. Няма больш звароту да старога. Кулацтва асуджана і будзе ліквідавана. Застаецца толькі адзін шлях—шлях да колгасу». (Сталін.)

Як будзе разгортвацца далей новы рух у вёсцы? «Наперад пойдуць саўгасы як асноўны хрыбет перабудовы старога ўкладу вёскі, за ім пацягнуцца шматлікія колгасы як апорныя пункты новага руху ў вёсцы. Аб'яднаная работа гэтых 2-х сыстэм стварае ўмовы для поўнай колектывізацыі ўсіх галін сельскай гаспадаркі СССР».

Вось шлях далейшай перабудовы сельскай гаспадаркі, які ўказвае тав. Сталін.

Палепшаньне становішча працоўных мас.

Разам з ростам усяе народнае гаспадаркі няўхільна паляпшаецца матэрыяльнае і культурнае становішча працоўных мас. Лік асоб, занятых працай па найме, павялічыўся за 1930 г. больш, чым на 1 млн. у параўнаньні з 1929 годам. 2 баявых гады пяцігодкі ня толькі прыпынілі, але і зусім зьнішчылі праклятае зло—беспрацоўе. Рэальная заработная плата рабочых, улічваючы соцстрах і адлічэньні ад прыбыткаў у фонд палепшаньня быту рабочых, вырасла і перавысіла даваенны ўзровень на

67 проц. Калі да гэтага дадаць шырокае жыльлёвае будаўніцтва, будаўніцтва культурных установ і рад іншых мерапрыемстваў, дык стане зусім яскравым пасьлядоўнае палепшаньне матэрыяльнага і культурнага становішча рабочай клясы. Гэта, вядома, ня значыць, што ў справе павялічэньня заработнай платы і асабліва рэальнай, мы цалкам дасягнулі патрэбных вынікаў. Тут пастаўленыя партыяй задачы выкананы ня цалкам, галоўным чынам з прычыны нездавальняючай работы органаў забясьпечаньня і коопэрацыі.

Вышыня рэальнай зарплаты залежыць ад выкананьня прамфінпляну, зьніжэньня сабекошту, выкананьня другіх якасных паказальнікаў, зьніжэньня цэн і г. д. Таму барацьба за рэальную заработную плату зьяўляецца ў той-жа час барацьбой за прамфінплян.

Чым хутчэй мы пераробім сельскую гаспадарку на соцыялістычны лад і ўздымем такім чынам сыравінную і харчовую продукцыю сельскай гаспадаркі, тым хутчэй мы пераможам і нашы таварныя і харчовыя цяжкасьці. А п р а ч а г э т а г а, п а р т ы я р а з а м з р а б о ч а й к л я с а й рашучымі мерамі змагаецца і з недахопамі ў організацыі забясьпечаньня органамі НКСнабу і коопэрацыяй. Організацыя шырокай сеткі закрытых разьмеркавальнікаў—адзін з захадаў, які значна паляпшае справу забясьпечаньня рабочых.

Пераход на 7-гадзінны рабочы дзень, на бесьперапынную вытворчасьць—фактары, якія сталі важнейшым сродкам паскарэньня тэмпаў росту прамысловасьці, дабрабыту рабочых мас і ўздыму культурнага ўзроўню рабочых мас.

Сказанае аб палепшаньні культурна-бытавых умоў жыцьця рабочай клясы цалкам і поўнасьцю датычыцца і нашай нацыянальнай рэспублікі. У БССР зарплата вырасла за 2 гады на 16,5 проц., на 7-гадзінны рабочы дзень пераведзена 39 проц. рабочых прамысловасьці, на бесьперапынны тыдзень пераведзена да 70 проц. За мінулы год ліквідавана беспрацоўе і ў БССР.

Перамагаем цяжкасьці росту

Гаворачы аб посьпехах, дасягнутых за гэтыя 2 гады, мы ня можам не казаць і аб нашых цяжкасьцях. Наша партыя ня скрывае іх перад шырокімі працоўнымі масамі, а наадварот, завастрае

ўвагу мас і мобілізуе іх на перамаганьне гэтых цяжкасьцяй. Нашы цяжкасьці,—як гаворыць т. Сталін,—ёсьць цяжкасьці росту рэконструкцыйнага пэрыоду ў сувязі з перабудовай усяе тэхнічнае базы народнай гаспадаркі. Нашы цяжкасьці можна перамагчы. «Каб перамагчы цяжкасьці, для гэтага існуе толькі адзін сродак—організаваць наступленьне на капіталістычныя элемэнты па ўсім фронце, ізоляваць опортуністычныя элемэнты ў нашых уласных радох, якія (элемэнты) перашкаджаюць наступленьню, кідаюцца ў паніцы з боку ў бок і ўносяць у партыю няўпэўненасьць у перамозе». (Сталін.)

Якія мы мелі цяжкасьці пры выкананьні пляну 2-га году пяцігодкі? Мы мелі недахват сыравіны для лёгкай прамысловасьці, асабліва тэкстыльнай, што прывяло да невыкананьня пляну. Фінансавыя цяжкасьці ўтварыліся ў значнай ступені дзякуючы рабоце шкоднікаў, якія дзейнічалі ў Наркамфіне, Дзяржбанку, гаспадарчых органах, коопэрацыі і г. д., часткова,—з прычыны прарываў у прамфінпляне, невыкананьня якасных паказальнікаў, слабай рабоце па мобілізацыі сродкаў насельніцтва і інш.

Цяжкасьці ў забясьпечаньні ўтварыліся ў значнай меры ў выніку работы шкоднікаў у Наркамгандлі, у коопэрацыі.

Зьніжэньне сабекошту праведзена намі за 2 гады на 11,4 проц. (па прамысловасьці ВСНГ) замест намечаных 14,5 проц.

Хаця намі і перавышаны наметкі пяцігадовага пляну, але прамфінплян 1929-30 г.г. недавыкананы (замест намечаных 32 проц. мы мелі 25 проц. павялічэньня продукцыі па прамысловасьці па СССР).

Ухілісты ўсіх колераў на падставе гэтых цяжкасьцяй будавалі тэорыю аб нібы няправільнай політыцы нашай партыі. Жыцьцё цалкам абвергла гэтыя факты, няўхільна выкрываючы іх. Партыя праводзіць такія мерапрыемствы, пры дапамозе якіх мы перамагаем цяжкасьці і пасьпяхова прасоўваемся ў нашым будаўніцтве. І асноўны вынік двух год пяцігодкі заключаецца ў тым, што мы перавыканалі наметкі пяцігадовага пляну і гэтым падрыхтавалі глебу для новага, яшчэ больш бурнага росту ў трэцім годзе пяцігодкі.

Дзьве сыстэмы, два вынікі

У той час, як мы маем вялізарнейшы рост народнай гаспадаркі, капіталістычныя краіны перажываюць жорсткі крызіс, занядад вытворчасьці як прамысловасьці, так і сельскай гаспадаркі. Дзякуючы перавытворчасьці, запаўняюцца склады таварамі, якія не знаходзяць сабе пакупніка, таму што працоўныя масы ня маюць за што купляць, і капіталісты прымушаны скарочваць або прыпыняць сваю вытворчасьць. Тавары гніюць, выкідваюцца ў мора. З вытворчасьці выкідваюцца мільёны рабочых, асуджаных са сваімі сем'ямі на галодную сьмерць. Лік беспрацоўных ПАЗШ даходзіць да 10 мільёнаў чал., Германіі—4 мільёны, Англіі—3 мільёны і г. д. Такім чынам становішча ў капіталістычных краінах характарызуецца, з аднаго боку, вялікім ростам зьбядненьня мас, адсутнасьцю ў іх сродкаў існаваньня; з другога боку—вялізарным ростам лішкаў на рынку сродкаў існаваньня, якія ня могуць знайсьці пакупніка. Што з таго, «што бачыць вока, ды зуб не бярэ». Цяпер, калі бурнае разьвіцьцё сусьветнага экономічнага крызісу адбываецца адначасова з бурным уздымам у СССР, працоўныя масы ўсяго сьвету наочна пераконваюцца ў перавагах савецкай сыстэмы перад капіталістычнай.

Гэтыя факты сьведчаць аб тым, што рэволюцыйны рух у капіталістычных краінах будзе нарастаць, пролетарыят будзе шукаць выхаду з гэтага становішча ў рэволюцыі.

Буржуазія ў сваю чаргу будзе шукаць выхаду ў новых войнах і інтэрвэнцыі, накіраванай супроць Савецкага Саюзу. Адсюль вывад, што мы павінны яшчэ больш разьвіваць сваю соцыялістычную гаспадарку, узмацняць Чырвоную армію, каб абараніць ад драпежніцкага нападу бацькаўшчыну сусьветнага пролетарыяту.

Чым тлумачацца нашыя посьпехі

Калі мы прыступілі да выкананьня пяцігодкі, дык нашыя ворагі гаварылі: «Пяцігодка—гэта новая фантазія бальшавікоў і, вядома, гэтая утопія не ажыцьцёвіцца, яна праваліцца». Уся гэтая абмова была пушчана для таго, каб замаскаваць факт вялічэзнага экономічнага крызісу, які ахапіў усе капіталістычныя краіны, для таго, каб скрыць ад рабочых праўду аб вялізарным соцыялістычным уздыме СССР і гэтым рыхтаваць грамадзкую

думку і захоўваць сваю шалёную падрыхтоўку да вайны супроць краіны, у якой будуецца соцыялізм. Разам з гэтым прадракалі нам гібель і трацкісты, якія ня верацъ у магчымасьць пабудаваньня соцыялізму ў адной краіне. Правыя опортуністы таксама ўзьнялі крык аб непасільнасьці тэмпаў пяцігодкі. Правал пяцігодкі рыхтавалі шкоднікі, якія думалі з дапамогай інтэрвэнцыі задушыць савецкую ўладу і зьвярнуць старыя парадкі—капіталістычны лад. Партыя і рабочая кляса няўтомна выкрывала клясавых ворагаў і цьвёрда ішла па ленінскім шляху, ажыцьцяўляючы пабудову соцыялізму. Цяпер ужо для ўсіх, нават для тых, хто рыхтаваў нашу пагібель, відны дасягнутыя намі посьпехі.

Чым тлумачыць нябачаныя ў гісторыі чалавецтва посьпехі нашай краіны? Чаму капіталістычныя краіны, якія маюць непараўнальна большыя сродкі, і марыць ня могуць аб дасягнутых намі тэмпах? Перш за ўсё нашыя посьпехі тлумачацца самімі асаблівасьцямі сыстэмы савецкай гаспадаркі. Тав. Сталін на XVI зьезьдзе наступным чынам ахарактарызаваў іх. У Савецкім Саюзе «ўлада клясы капіталістаў скінута і заменена ўладаю рабочае клясы... Разьвіцьцё вытворчасьці падпарадкавана... прынцыпу пляновага кіраўніцтва... Рабочая кляса зьяўляецца гаспадаром краіны, які працуе не на капіталістаў, а на сваю ўласную клясу». (Сталін). У гэтым і ляжыць прычына таго творчага энтузіязму рабочае клясы, які мы цяпер наглядаем.

Гэты працоўны ўздым рабочае клясы асабліва выявіўся ў соцспаборніцтве, ударніцтве і сустрэчных прамфінплянах. Ударніцтва—адно з найбольш значных праяў растучага ўдзелу мас у справе будаваньня соцыялізму. Спаборніцтва і ўдарніцтва зьявілася найлепшым сродкам супроць шкодніцтва, лепшым мэтодам сапраўднай барацьбы за выкананьне прамфінпляну. Самае выдатнае ў спаборніцтве заключаецца ў тым, што яно робіць карэнны пераварот у поглядах людзей на працу, бо яно ператварае працу з ганебнага цяжару, якім яна лічылася раней, «у справу гонару, у справу славы, у справу адвагі і геройства». (Сталін).

Геройства, праяўленае рабочай клясай, прывяло да перамогі за перамогай.

Рашаючую ролю ў гэтым экономічным уздыме СССР адыграла правільная палітыка партыі, рашучая барацьба супроць правых

і «левых» ухілаў ад ленінскай генэральнай лініі. Посьпехі ў пабудове соцыялізму суправаджаліся шалёным супраціўленьнем рэштак капіталізму. Кулакі і шкоднікі прымаюць усе меры аж да падрыхтоўкі інтэрвэнцыі, каб сарваць наша вялікае будаўніцтва. Але, дзякуючы правільнай політыцы партыі, дзякуючы ўзрастаючай актыўнасьці мас, мы ня далі шкоднікам выканаць іх плян зрыву соцыялістычнага будаўніцтва.

ПЛЯН 3-га ГОДУ ПЯЦІГОДКІ

Рост народнага даходу

Вызначаны аб'яднаным пленумам ЦК і ЦКК УсеКП(б) для СССР і студзеньскім пленумам ЦК КП(б)Б для БССР народна-гаспадарчы плян на 1931 г. мае тую асаблівасьць, што ён зьяўляецца ўжо гадавым п л я н а м, а не контрольнымі лічбамі толькі, як гэта было ў мінулыя гады.

Гэта гаворыць пра тое, што соцыялістычны сэктар трымае цяпер у сваіх руках усе вагары народнай гаспадаркі, а гэта дазваляе больш дакладна плянаваць як прамысловасьць, так і сельскую гаспадарку. З другога боку большая плянавасьць спрыяе далейшаму паскарэньню тэмпаў соцыялістычнага будаўніцтва, ажыцьцяўленьню лёзунгу «Пяцігодка ў чатыры гады» і завяршэньню пабудовы фундаманту соцыялістычнай экономікі СССР.

Раней разьбярэм і пакажам, як узрастае ў 1931 г. народны даход СССР.

Паводле пляну на 1931 г. народны даход дасягае 49 мільярдаў рублёў.

Намечана было на 1933 г. па пяцігодцы 49,7 мільярдаў рублёў.

Прырост народнага даходу:

Па гадох	У проц.
1929	11
1930	19
1931	35

Як відаць з гэтай табліцы, мы маем з году ў год усё больш павышаныя тэмпы росту. У 1931 г. дасягаецца тая сума народнага даходу, якая проектавалася 5-гадовым плянам для апошняга

году пяцігодкі. Ніводная капіталістычная краіна ня ведае такіх тэмпаў.

Як-жа расьце народны даход у краінах капіталізму?

ПАЗШ	(даваенны пэрыяд) рост народнага даходу	3— 4 проц. у год.
Германія	„ „ „ „	2,5—3,5 „ „
Англія	„ „ „ „	1,5 „ „
Расія	„ „ „ „	2,6 „ „

Такім чынам для таго, каб павялічыць народны даход на 35 проц., як гэта будзе дасягнута ў СССР у выніку выкананьня пляну на 1931 г., ПАЗШ патрэбна было-б 9—10 год, Германіі—11 год, старой Расіі—13 год, а Англіі ня менш 20 год.

Гэты факт яшчэ раз падкрэсьлівае перавагу савецкай сыстэмы перад капіталістычнай.

Дзякуючы посьпехам плянавай соцыялістычнай гаспадаркі, мы маем магчымасьць устанавіць на 1931 год адзіны фінансавы плян. Да гэтага часу такога фінансавага пляну мы ня мелі, быў толькі дзяржаўны бюджэт. Фінансавы плян уключае ў сябе ня толькі бюджэт, але і крэдытную сыстэму, уласныя сродкі гаспадарчых організацый і г. д. У гэтым годзе фінансавы плян ахапляе 2/3 усяго народнага даходу. Даход павінен быць зьведзены з расходам так, каб застаўся рэзэрв (запас) у суме 1,5 мільярда руб. на той выпадак, калі трэба будзе ўзмацніць сродкамі які-небудзь адсталы вучастак нашага будаўніцтва. Гэта мае выключна вялікае значэньне на выпадак ліквідацыі прарываў і ў той-жа час паказвае ўзрастаючую гаспадарчую магутнасьць СССР.

Капітальныя ўкладаньні

Рост народнага даходу да 49 мільярдаў руб. дазваляе значна павялічыць і капітальныя ўкладаньні. У соцыялістычны сэктар народнай гаспадаркі намечана ўкласьці 17 мільярдаў руб., г. зн. капітальныя ўкладаньні павялічваюцца больш, як у паўтара разы супроць мінулага году.

У прамысловасьць і электрыфікацыю павінна быць укладзена 7.470 млн. руб. што складае 44 проц. усіх укладаньняў.

З гэтай сумы 5.045 млн. руб. будзе ўкладзена ў цяжкую прамысловасьць, 850 млн. у электрыфікацыю.

Што мы намячаем будаваць? Як відаць, вялікая доля капітальных укладаньняў прыпадае на прамысловасьць і электрыфікацыю, як аснову ўсяе народнае гаспадаркі. Скончаны і пушчаны ў ход такія буйнейшыя прадпрыемствы, як Сталінградзкі трактарны завод, Растоўскі завод с.-г. машынабудаўніцтва, Асінаўскую электрастанцыю на Беларусі і рад іншых.

У 3-м годзе побач з ужо пушчанымі трэба забясьпечыць пабудову новых гігантаў: Магнітагорскага і Кузьнецкага заводаў, буйнейшых хэмічных комбінатаў Бярэзьнікаўскага, Бобрыкаўскага, заводу комбайнаў у Саратаве, Урала-Кузьнецкага комбінату і г. д. Усе яны павінны быць пушчаны ў 3-м годзе пяцігодкі. Усяго ў 3-м годзе будзе пушчана 518 новых буйнейшых прадпрыемстваў. Значэньне гэтай лічбы асабліва яскрава, калі мець на ўвазе, што за чатыры мінулых гады з 1927 па 1930 ўключна мы пусьцілі ў ход усяго 323 новых прадпрыемствы. Апрача таго, у гэтым годзе пачынаецца пабудова такіх заводаў, як Ніжнятагільскі і Марыупальскі мэталюргічныя; Днепра-комбінат у складзе цэлага раду буйнейшых заводаў, ды інш. Плян гэтага вялізарнага будаўніцтва зьяўляецца цалкам рэальным, і трэба ня толькі яго выканаць, але і перавыканаць. Ажыцьцяўленьне пляну будзе лепшым адказам правым опортуністам і права-«лявацкаму» блёку, які трымае курс на звужэньне фронту капітальнага будаўніцтва.

Характарна адзначыць, што капітальныя ўкладаньні ў БССР у аграмаджаны сэктар узрастаюць на 100 мільёнаў руб. супроць мінулага году.

1929/30 г.	20 мільёнаў руб.
1931 г.	32 „

Пленум ЦК і ЦКК УсеКП(б) у народна-гаспадарчым пляне на 1931 г. намеціў наступны рост прамысловай продукцыі.

Па СССР агульны . . .	45 проц.	БССР па рэспубліканскай прамысловасьці ВСНГ (без харчовай і Лесбелу) рост на . . .	74 проц.
„ цяжкай прамыслов. . .	58 „	Па прамыслов. НКГандлю .	100 „
„ лёгкай „ . . .	27 „	„ саюзнай прамысловасьці .	54 „

Аб чым гавораць усе вышэйпаданыя лічбы? Яны паказваюць, што ў 1931 г. даваенны разьмер продукцыі прамысловасьці будзе перавышаны па СССР у 3 разы. 3-ці год дае выкананьне 79 проц. усяго пяцігадовага пляну, а па галінах цяжкай індустрыі—выка-

наньня—98 проц. пяцігадовага пляну. Такім чынам намёткі пяцігодкі перавыконваюцца. Баявы лёзунг самых шырокіх мас рабочае клясы «Пяцігодка ў чатыры гады», а па галоўным галінам у 3 гады ператвараецца ў жыцьцё.

Якасныя паказальнікі

Трэба ня толькі значна павялічыць колькасьць продукцыі, але і палепшыць якасьць яе. Плянам намечана зьнізіць сабекошт продукцыі па прамысловасьці ВСНГ па СССР на 10 проц. (па БССР на 8 проц.). Узьняць продукцыйнасьць працы на 28 проц., па БССР на 30 проц.

Кожны недавыкананы процант зьніжэньня сабекошту прамысловай продукцыі азначае ў гэтым годзе, у маштабе СССР, страту ў 180 млн. руб. Зразумела, што невыкананьне якасных паказальнікаў ставіць пад пагрозу і колькаснае выкананьне пляну.

Трэба мобілізаваць увагу ўсяе рабочае клясы на выкананьне якасных паказальнікаў пляну і палепшаньне якасьці продукцыі.

Вытворчасьць мэталю і здабываньне вугалю—важнейшыя задачы

Каб пусьціць у ход фабрыкі і заводы, будаваць новыя гіганты індустрыі і ажыцьцявіць вышэйпаказаныя тэмпы росту, нам неабходна забясьпечыць вытворчасьць мэталем і палівам. Нам трэба пабудаваць варштаты, турбіны, трактары, аўтомобілі Нашым новым заводам мы павінны даць поўнае абсталяваньне ў тэрмін. Іх трэба абсталяваць новымі ўдасканаленымі машынамі, якіх мы дагэтуль яшчэ ў СССР не выраблялі і вытворчасьць якіх нам неабходна наладзіць, каб аслабаніцца ад залежнасьці ад капіталістычных краін. Усё гэта патрабуе мэталю і вугалю. Між тым, мэталь у нас і да гэтага часу застаецца «вузкім месцам». Толькі ў 29-30 г. вытворчасьць чыгуну складала 5 мільёнаў т, г. зн. дасягнула даваеннага ўзроўню. Недахват чыгуну прымушаў нас увозіць яго з-за граніцы і плаціць за яго залатой валютай. Між тым унутры краіны ёсьць вялікія прыродныя багацьці, якія могуць у кароткі тэрмін забясьпечыць патрэбу краіны ў мэталі.

Тая вугальна-мэталюргічная база, якая ёсьць на Поўдні ў Донбасе, ужо ня можа задаволіць усе патрабаваньні прамысловасьці ў мэталі, а таму партыя паставіла задачу ўтварыць другую

вугальна-мэталюргічную базу—Урала-Кузьнецкую, на Ўсходзе. Заданьне XVI зьезду—давесьці да 1933 г. выплаўку чыгуну да 17 мільёнаў тон—павінна быць выканана. Тав. Сталін на XVI зьезьдзе гаварыў: «Майце на ўвазе, што мы дасягнулі даваеннай нормы чыгуну і перавыконваем яе толькі ў бягучым 1929-30 г. Гэта—вялікая пагроза для ўсяе народнае гаспадаркі. Каб ліквідаваць гэтую пагрозу, трэба наладзіць форсаванае разьвіцьцё чорнай мэталюргіі. Нам трэба да канца пяцігодкі ня 10 мільёнаў тон чыгуну, як патрабуе гэта пяцігодка, а 17 мільёнаў тон. Гэтую задачу мы павінны выканаць што-б там ні было, калі мы хочам па-сапраўднаму разгарнуць справу індустрыялізацыі нашае краіны. Бальшавікі павінны паказаць, што яны здолеюць справіцца з гэтай задачай».

Выходзячы з данага XVI зьездам заданьня, пленум для 3-га году намеціў выплавіць 8 мільёнаў тон чыгуну, 8,8 мільёнаў тон сталі, што азначае перавыкананьне на 30 проц. наметак пяцігодкі для 1930-31 году. Неабходна сюды накіраваць усе намаганьні рабочае клясы. Рабочая кляса павінна ўзяць пад асаблівы нагляд вытворчасьць мэталю.

Вугаль, нафта, торф зьяўляюцца важнейшым палівам, без якога ня мысьліцца форсаванае разьвіцьцё вытворчасьці. Плян намячае здабычу 83 мільёнаў тон вугалю. На апошні-ж год пяцігодкі намячалася здабыць 75 мільёнаў тон. Значыцца ў 1931 годзе ўжо перавыконваецца на 11 проц. плян апошняга году пяцігодкі. Па нафце—25,5 млн. тон (на апошні год пяцігодкі намячалася 21,7 млн.—перавыкананьне на 18 проц.). Трэба памятаць ,што ў вугальнай прамысловасьці асабліва адбіліся вынікі шкодніцтва (Шахцінская справа). Апрача гэтага мы тут мелі адзін з самых сур'ёзных прарываў прамфінпляну. Вугальная прамысловасьць не дадала краіне за мінулы год каля 5 мільёнаў тон вугалю. Ад выкананьня програмы па вугалі залежыць выкананьне пляну іншых галін народнай гаспадаркі (транспорт і г. д.).

СССР мае вялізарныя запасы вугалю, нафты. Адзін Кузбас мае ў сваіх нэтрах прыкладна 400 мільярдаў тон вугалю.

У БССР па часьці паліва ёсьць вялікія запасы торфу і лесу. Торф цалкам дапасавальны па сваёй якасьці для паліва ў прамысловасьці.

Партыя прымае захады да максымальнай мэханізацыі здабываньня вугалю ды іншых відаў паліва, бо ўжываньне машын значна падвышае выработку.

Неабходна мабілізацыя ўвагі ўсяе рабочае клясы вакол проблемы паліва.

Дагапяем і пачынаем пераганяць капіталістычныя краіны

Лёзунг—«дагнаць і перагнаць» ператвараецца ў жыцьцё. Па некаторых галінах прамысловасьці ў 3-м годзе пяцігодкі перагонім некаторыя перадавыя капіталістычныя краіны. Па чыгуне мы пры выкананьні програмы ў 8 мільёнаў пераганяем Англію, якая здабыла ў самы спрыяючы год пасьля вайны 7,7 мільёнаў т, у два разы пераганяецца па чыгуне і вугалі Бэльгія, якая ня так даўно перавышала нас у два разы. Па сталі пераганяецца Францыя. Па вугалі мы ўжо перагналі Японію, Польшчу, пераганяем і Францыю. Няма ніякага сумненьня ў тым, што ў бліжэйшыя гады мы будзем спрачацца за пяршынства з Германіяй, якая дае 15 проц. усяе сусьветнае здабычы вугалю.

VI зьезд Саветаў СССР прыняў наступную пастанову:

«VI зьезд саветаў Саюзу ССР ставіць перад рабочай клясай і перад усімі працоўнымі СССР задачу ажыцьцяўленьня ня больш, як у працягу гэтага дзесяцігодзьдзя лёзунгу—дагнаць і перагнаць у тэхніка-экономічных адносінах перадавыя капіталістычныя краіны».

Карэнная перабудова сельскай гаспадаркі

Нябачаныя посьпехі саўгаснага і колгаснага будаўніцтва, паварот асноўных мас сялянства ў бок соцыялізму далі магчымасьць пленуму намеціць програму далейшай перабудовы сельскай гаспадаркі ў 1931 г.

Увесь Савецкі Саюз паводле далейшага разгортваньня колектывізацыі падзяляецца на тры часткі.

Асноўныя збожжавыя раёны, куды ўключаецца Украіна (стэпавая частка), Паўночны Каўказ, Ніжняя Волга, Сярэдняя Волга, павінны ахапіць колектывізацыяй 80 проц. бядняцка-серадняцкіх гаспадарак, што азначае для гэтых раёнаў завяршэньне ў асноўным суцэльнай колектывізацыі і ліквідацыі кулацтва як клясы.

Другая частка збожжавых раёнаў (Цэнтральная чорназемная вобласьць, Сібір, Урал, Украіна (лесастэп), Казакстан) павінна аб'яднаць у колгасы палавіну ўсіх гаспадарак. У гэтую частку ўваходзяць і бавоўняныя, і цукрова-бурачныя раёны.

І, нарэшце, у апошнюю частку ўваходзіць уся спажываючая паласа па збожжавых культурах, дзе колектывізацыя павінна ахапіць 20—25 проц. бядняцка-серадняцкіх гаспадарак.

У сярэднім па ўсім Савецкім Саюзе ў 3-ці год пяцігодкі мы павінны ахапіць колектывізацыяй ня менш палавіны ўсіх гаспадарак.

Засеўная плошча ў колгасах устаноўлена плянам у 66 млн. га. Студзеньскі пленум ЦК КП(б)Б пастанавіў, што мы ў нашай рэспубліцы, якая належыць да раёну тэхнічных культур і жывёлагадоўлі, павінны да канца 1931 г. дасягнуць 45 проц. колектывізацыі сялянскіх гаспадарак з засеўнай плошчай саўгасаў і колгасаў у 1.368 тысяч га. Вось такі вялізарны плян колгаснага будаўніцтва.

Аб поўнай рэальнасьці намечанага пленумам пляну рэконструкцыі сельскай гаспадаркі гаворыць наступнае.

Мы ўжо цяпер на 10/III-31 г. маем: па асноўных збожжавых раёнах 74 проц. колектывізаваных бядняцка-серадняцкіх двароў, па астатніх збожжавых раёнах—40 проц., па спажываючай паласе — 22 проц. Агулам па СССР — 37 проц. Па БССР — на 20/III-31 г.—20,3 проц.

Што будзе азначаць выкананьне народна-гаспадарчага пляну на 1931 г. у гэтай галіне?

«Выкананьне пляну ў галіне колектывізацыі, — гаворыцца ў рэзолюцыі пленуму,—дасьць абсолютную перавагу соцыялістычных элемэнтаў над капіталістычнымі элемэнтамі на вёсцы, узмацніць змычку рабочае клясы з працоўнымі масамі сялянства і завяршыць пабудову фундаманту соцыялістычнай экономікі СССР».

Проблему жывёлагадоўлі і тэхнічных культур партыя вырашае на шляхох буйнай соцыялістычнай гаспадаркі

Толькі на шляху будаўніцтва буйных саўгасаў і колгасаў партыя здолела ў асноўным вырашыць збожжавую проблему. Цяпер будзе наладжана забясьпечаньне працоўных хлебам, зноў аднаўляецца экспорт збожжа за граніцу і плюс да гэтага ў дзяржаве

застаецца пэўны запас. Ці павінны мы і надалей разгортваць збожжавую галіну сельскай гаспадаркі?

Зразумела, павінны, бо ад далейшага разьвіцьця збожжавай гаспадаркі залежыць і разьвіцьцё інш. галін сельскай гаспадаркі.

Вырашэньне збожжавай проблемы дае нам магчымасьць рашуча паставіць і вырашыць пытаньне аб мясе, гародніне і тэхнічных культурах. Бязумоўна, вырашыць гэтыя пытаньні мы можам толькі на падставе далейшага разгортваньня колгаснага і саўгаснага будаўніцтва. Програма работ у гэтым кірунку была дана партыяй яшчэ ў мінулым годзе. Шырокая хваля колгаснага будаўніцтва мінулага году прынесла з сабой шаленае супраціўленьне кулацтва, якое агітавала за зьнішчэньне жывёлы, за тое, каб беднацка-серадняцкае сялянства бяз жывёлы ўваходзіла ў колгас, за тое, каб скараціць плошчу засева пад тэхнічныя культуры. Скарачэньне колькасьці жывёлы ў выніку масавага яе ўбою кулацтвам і часткай серадьнякоў пад кулацкім уплывам выклікала дадатковыя цяжкасьці на шляху вырашэньня жывёлагадоўчай проблемы. Аднак цяжкасьці павінны быць пераможаны. І плян, які намячаецца па жывёлагадоўлі і тэхнічных культурах, дае ўпэўненасьць у тым, што гэтыя пытаньні будуць вырашацца ў бліжэйшы пэрыод. Асноўная работа па вырашэньні мясной проблемы ўскладзена на трэсты «Сьвінавод» і «Жывёлавод». На гэтыя трэсты пленум усклаў задачу—давесьці ў 1931 г. стада ў саўгасах «Жывёлаводу» з 1.012 тыс. галоў да 2.800 тыс. галоў, т. зн. колькасьць павінна больш чым падвоіцца. У саўгасах «Сьвінаводу» стада павінна ўзрасьці з 107 тыс. галоў да 1.900 тыс. галоў (рост больш чым у 10 разоў), у саўгасах «Аўцаводу» стада павялічыцца да 4.400 тыс. галоў.

Шырокае разгортваньне жывёлагадоўлі ў колгасах і магутнае будаўніцтва жывёлагадоўчых саўгасаў заложыць моцны фундамант для поўнага і канчатковага вырашэньня проблемы жывёлагадоўлі.

Вялікае месца па разьвіцьці жывёлагадоўлі павінна займаць БССР і асабліва па сьвінагадоўлі. Плян 3-га году намячае рост па буйнай рагатай жывёле ў 21 проц., а па сьвіньнях 76 проц. Студзенскі пленум паставіў задачу вылучыць з арганізаваных колгасаў у БССР 10 спэцыялізаваных колгасаў для разьвядзеньня палепшанай пароды жывёлы.

Наступная і надзвычайна важная задача—гэта разьвіцьцё тэхнічных культур. Тэхнічныя культуры маюць вялізарнае значэньне для разьвіцьця нашай прамысловасьці. Мы павінны ў гэтым годзе шпаркімі тэмпамі разьвіць вытворчасьць бавоўны, цукровых буракоў, а па БССР асабліва лёну і канапель. Па БССР будуецца рад заводаў па першапачатковай прапрацоўцы лёну.

Амаль $^2/_3$ засеўных плошчаў пад тэхнічнымі культурамі будзе згуртавана ў саўгасах і колгасах. Гэта, вядома, мае вялікае як гаспадарчае, так і палітычнае значэньне.

Тэхнічнае ўзбраеньне сельскай гаспадаркі

Нам неабходна падвесьці пад сельскую гаспадарку новую тэхнічную базу. Разьвіцьцё належнымі тэмпамі сельскагаспадарчага машынабудаўніцтва набывае асаблівае значэньне. Пленум намеціў на гэты год значнае павялічэньне вытворчасьці трактароў, сельскагаспадарчых машын, штучнага ўгнаеньня і рост машынатрактарных станцый.

У справе рэконструкцыі сельскай гаспадаркі МТС граюць вялізарнейшую ролю. Яны павінны ахапіць ня толькі збожжавыя раёны, але і раёны тэхнічных культур.

Паводле заданьня пленуму трактары ў 1931 г. будуць разьмеркаваны наступным чынам:

Па саўгасах	49 проц.
МТС	40 „
Па паасобных колгасах.	11 „

Агульная-ж патужнасьць трактарнага парку ў конскіх сілах узрастае па СССР з 900 тыс. у 1930 г. да 2.156 тыс. у 1931 г. Беларусь павінна давесьці ў гэтым годзе лік МТС да 25. Намечаны завоз трактароў у 15.980 конскіх сіл. Па ўсім СССР лік МТС будзе даведзены да 1.400.

МТС у мінулым годзе адыгралі вельмі вялікую ролю. Яны зьявіліся організацыйнымі цэнтрамі колектывізацыі і лепшай формай тэхнічнай рэконструкцыі сельскай гаспадаркі. Дзякуючы ім зьявілася магчымасьць у высокай ступні пашырыць засеўную плошчу.

Перад кожным бедняком і серадняком аднаасобнікам паўстала асноўнае пытаньне—за ці супроць колгасу?

Неабходна забясьпечыць сваячасовую падрыхтоўку да веснавой засеўкампаніі 1931 г. Да вясны павінна быць разгорнута па СССР 800 новых МТС.

Неабходна арганізаваць масавы прыліў у колгасы на ленінскіх прынцыпах добраахвотнасьці і забясьпечыць ахоп ня менш 30 проц. бядняцка-серадняцкіх гаспадарак па БССР колгасамі да часу веснавой сяўбы.

Цяпер, калі шматмільённыя масы беднякоў і сераднякоў, упэўніўшыся ў перавагах колгасаў, уступілі на колгасны шлях, а кулацтва—асноўны вораг колгасаў—ліквідуецца як кляса—перад кожным бедняком і серадняком аднаасобнікам, які яшчэ ня ўступіў у колгас, паўстала асноўнае пытаньне—за ці супроць колгасу?

Бядняк і серадняк аднаасобнік, які дапамагае кулаку змагацца з колгасамі і падрываць колгаснае будаўніцтва, ня можа быць названы саюзьнікам і тым больш апорай рабочае клясы—ён на справе саюзьнік кулака.

Толькі той бядняк і серадняк аднаасобнік працягвае заставацца саюзьнікам рабочае клясы, хто супольна з рабочай клясай дапамагае будаваць колгасы, хто падтрымлівае колгасны рух, хто дапамагае весьці рашучую барацьбу з кулаком.

Для таго, каб стаць сапраўднай і моцнай апорай савецкай улады, перад бедняком і серадняком аднаасобнікам адзін шлях—шлях дапамогі колгасам, а потым і ўступленьня ў колгас» (Рэз. VI Зьезду саветаў СССР).

Трэба памятаць, што клясавы вораг у вёсцы таксама па-свойму рыхтуецца да вясны. Ён будзе шалёна супраціўляцца. Трэба будзе даць рашучы ўдар па кулаку. Ня даць магчымасьці кулацтву пралезьці ў колгасы і пасеяць недавер'е да выгоднасьці колгаснай вытворчасьці магчыма толькі ў рашучай барацьбе з правым опортунізмам, у рашучай барацьбе з двурушнікамі, якія на словах нібы стаяць за суцэльную колектывізацыю, а на справе дапамагаюць кулаку. А там дзе ў выніку недастатковай клясавай пільнасьці пасобных таварышоў кулаку ўдалося пралезьці ў колгас, трэба яго выкрыць і выключыць з колгаса. Толькі пры пасьлядоўным праводзеньні палітыкі ліквідацыі кулацтва як клясы на аснове суцэльнай колектывізацыі, толькі пры рашучым націску на кулака,

толькі пры рашучай барацьбе на два фронты (супроць правых і права «левацкага» блёку, левых загібаў) можна ўзьняць і замацаваць новы прыліў у колгасы.

Опортунізм на вёсцы праяўляецца ў адмаўленьні ад сапраўды бальшавіцка-масавай організатарскай работы на сяле, адмаўленьні ад работы з беднатой. Стаўка на самацёк ёсьць самае яскравае выражэньне гэтага адмаўленьня. Нявер'е да ўзятых высокіх тэмпаў колектывізацыі характарнае для правых опортуністаў.

Правы опортунізм зьяўляецца галоўнай перашкодай на шляху барацьбы з кулаком, на шляху яго ліквідацыі і далейшага разьвіцьця суцэльнай колектывізацыі.

Трэба рашуча змагацца таксама з левымі загібшчыкамі, якія не разумеюць неабходнасьці захаваньня прынцыпу добраахвотнасьці ў справе колектывізацыі, хочуць пераскочыць праз асноўныя формы колектывізацыі, праз арцель, і перайсьці адразу да комун. Антысераднякцкая практыка левых загібшчыкаў узмацняе позіцыю кулацтва, лье ваду на млын клясавага ворага. Таму барацьба з імі ёсьць таксама адна з асноўных умоў далейшага разьвіцьця суцэльнай колектывізацыі і правядзеньня другой бальшавіцкай вясны.

Рост лёгкай індустрыі

Іншы час можна сустракацца з такімі развежаньнямі: «Добра, у нас тэмпы, рост, фабрыкі і заводы, а што з гэтага, калі сітцу няма, мыла няма, ботаў няма і наогул нічога няма». Такія разважаньні, вядома, узьнікаюць у людзей, якія яшчэ не ўсьвядомілі ўсяе сутнасьці нашага соцыялістычнага будаўніцтва.

Партыя паставіла ў першую чаргу задачу разьвіцьця цяжкай індустрыі як асноўнай базы, на падставе якой будзе магчымасьць разьвіваць і лёгкую прамысловасьць. Цяпер, дзякуючы дасягнутым посьпехам у галіне цяжкай індустрыі, мы шчыльна падыходзім да ўзмацненьня і разьвіцьця лёгкай прамысловасьці. Вядома, што да гэтага часу галоўным тормазам для разьвіцьця лёгкай індустрыі зьяўлялся недахват сельскагаспадарчай сыравіны. Рост колгасаў і саўгасаў прыводзіць да росту і ўзмацненьня сыравіннай базы і дае магчымасьць пашырыць продукцыю лёгкай індустрыі. У 1931 г. ёсьць ужо ў наяўнасьці ўмовы, каб рост лёгкай індустрыі

перавысіў наметкі пяцігадовага пляну. Галіны лёгкай індустрыі павялічаць колькасьць сваёй продукцыі на 28,9 проц. супроць мінулага году. Перамога на баваўняных палёх дасьць зрух у тэкстыльнай прамысловасьці. Павялічваецца на 120 проц. вытворчасьць цукру, што пашырыць вытворчасьць кондытэрскай прамысловасьці. Значныя дасягненьні мы будзем мець таксама ў галіне абутковай прамысловасьці. Абутковая прамысловасьць зробіць значны крок наперад. Паводле пляну абутковая вытворчасьць павялічыцца на 30 проц. супроць мінулага году. Гэты буйны рост дасягаецца ў выніку тэхнічнай рэконструкцыі гэтай галіны прамысловасьці, замены скур іншымі продуктамі, скарыстаньня скур дробных жывёл, рацыянальнага скарыстаньня сыравіны і г. д.

Такім чынам, ажыцьцяўляючы ўздым лёгкай індустрыі на аснове разьвіцьця цяжкай індустрыі, мы ў далейшым забясьпечым ёй яшчэ большыя тэмпы.

Транспорт

Мы вельмі адсталі з рэконструкцыяй транспорту, і цяпер транспорт зьяўляецца адным з «вузкіх месц» усяе народнае гаспадаркі. Чым-жа тлумачыцца, што на гэтым вучастку ёсьць такое вялікае адставаньне? Каб адказаць на гэтае пытаньне, неабходна зразумець той факт, што патрабаваньне да транспорту з боку народнае гаспадаркі ў даны момант рэзка павышаецца. Ужо цяпер транспорту прыходзіцца мець справу з перавозкамі, якія правышаюць наметку для апошняга году пяцігадовага пляну. Значыцца, разьвіцьцё транспорту аказалася зусім неадпавядаючым агульнаму росту нашае гаспадаркі. Гэтаму значна садзейнічала работа шкоднікаў.

Як-жа народнагаспадарчы плян на 1931 г. вырашае пытаньне аб транспорце?

Транспорт, які мае вялікае значэньне як для народнай гаспадаркі, так і для абароны краіны, павінен правесьці вялікую рэконструкцыю. Капітальныя ўкладаньні ў транспорт у разьмеры 3.185 мільёнаў руб. на 78,6 проц. перавышаюць капітальныя ўкладаньні за 1930 г. Такім чынам ёсьць магчымасьць у самы кароткі тэрмін дасягнуць пераломy ў рабоце транспорту. Адозва ЦК

УсеКП(б) і СНК і пастанова ЦК КП(б)Б аб транспорце ставяць перад ім задачу забясьпечыць поўнае выкананьне ў тэрмін програм паравознага будаўніцтва, выпуску новых паравозаў вялікай патужнасьці, вяліка-грузных вагонаў, аўтоматычных тормазаў, запасных частак, рэконструкцыі існуючага шляху, электрыфікацыі, пераходу на спараную язду на паравозах ды іншыя мерапрыемствы. Правядзеньне паказаных мерапрыемстваў дазволіць узмацніць прапускную і правозачную здольнасьць чыгункі.

Намечаны для 1931 г. грузазварот чыгункі ў 330 мільёнаў т перавышае на 17,4 проц. заданьне для апошняга году пяцігодкі.

Усе сілы партыйных, гаспадарчых і профэсіянальных організацый транспорту павінны быць кінуты на выкананьне гэтага напружанага пляну як у галіне колькасных, так і якасных паказальнікаў. Да задач транспорту павінна быць прыцягнута і ўвага іншых атрадаў рабочае клясы.

Аўладаць тэхнікай

Каб забясьпечыць шпарчэйшыя тэмпы пабудаваньня соцыялізму, нам трэба «аўладаць тэхнікай».

Што гэта значыць?

Работа шкоднікаў з «Прампартыі», «Трудовой Крестьянской Партии», меншавіцкага «Саюзнага Бюро» і інш. паказала, што комуністы, якія стаяць на чале тае або іншае галіны гаспадаркі (трэсту, фабрыкі, саўгасу)—не заўсёды зьяўляюцца сапраўднымі гаспадарамі сваёй справы.

Яны досыць часта ня ведаюць тэхнікі гэтай справы, не зьяўляюцца спэцыялістамі і з прычыны гэтага прымушаны верыць на слова беспартыйным інжынэрам, экономістам, аграномам ды іншым спэцыялістам, ня маючы дастатковых ведаў, каб праверыць работу гэтых спэцыялістаў.

Сваіх комуністычных кадраў у нас яшчэ недастаткова.

Шкоднікі ў розных галінах гаспадаркі досыць часта і карысталіся тым, што мы яшчэ не аўладалі тэхнікай.

Комуніст-гаспадарнік павінен вучыцца—павінен стаць спэцыялістам у сваёй справе.

Мы павінны самымі шпаркімі тэмпамі рыхтаваць новыя пролетарскія кадры: інжынэраў, экономістаў, аграномаў з рабочых і колгасьнікаў.

Апрача гэтага, і ўся рабочая кляса і ўсё колгаснае сялянства павінны бязупынна вучыцца, каб павысіць сваю кваліфікацыю, каб азнаёміцца з тэхнікай свайго прадпрыемства.

Тэхнічная пісьменнасьць мільёнаў рабочых і колгасьнікаў прывядзе да бязупынных палепшаньняў і ўдасканаленьняў у процэсе вытворчасьці, да бязупыннай рацыяналізацыі, да бязупыннага вынаходзтва новых машын.

Усё гэта яшчэ больш павялічыць тэмпы нашага соцыялістычнага будаўніцтва.

ПЫТАНЬНІ РАБОЧАГА ЗАБЯСЬПЕЧАНЬНЯ

Наркамгандаль і коопэрацыя ня справіліся з задачамі забясьпечаньня

Програма 3-га году пяцігодкі, побач з агульным ростам нашае краіны, намячае таксама далейшае ўзьняцьце матэрыяльна-культурнага ўзроўню рабочае клясы. Заработная плата павышаецца для прамысловых рабочых на 6 проц., а для чыгуначнікаў на 8 проц. Уцягваюцца ў прамысловасьць каля 2 млн. новых рабочых, пераводзіцца на 7-гадзінны рабочы дзень ня менш 92 проц. рабочых прамысловасьці ВСНГ, 52 проц. рабочых прам. НКСнабу, усе чыгуначнікі, рэзка ўзрастаюць расходы па асьвеце, падрыхтоўцы кадраў, соцыяльным страхаваньні і г. д. Павялічваюцца даходы і колгасьнікаў пры пераходзе з індывідуальных форм гаспадарнічаньня да колгасных.

Для далейшага павышэньня рэальнай зарплаты рабочага неабходна рашуча змагацца за якасныя паказальнікі (продукцыйнасьць працы, зьніжэньне сабекошту, якасьць продукцыі, зьніжэньне цэн).

Неабходна таксама карэннае палепшаньне работы органаў забясьпечаньня і коопэрацыі па лініі загатовак мяса, гародніны, перапрацоўкі с.-г. продуктаў, організацыі прыгарадных гаспадарак, організацыі разьмеркаваньня. Да гэтага часу органы Нар-

камснабу і коопэрацыі не спраўляліся са сваімі задачамі. Аб'яднаны пленум ЦК і ЦКК, а таксама студзеньскі пленум ЦК КП(б)Б падкрэсьліў наяўнасьць буйнейшых недахопаў. «Недапушчальна марудная перабудова ўсёй работы сыстэмы ў адпаведнасьці з задачамі, якія высунуты рэконструкцыйным пэрыодам. Сыстэма ня здолела забясьпечыць своечасова і поўнага абслугоўваньня рабочых мас колгасьнікаў, батрацка-бядняцкіх і серадняцкіх мас вёскі, выявіла няўменьне выразна, на клясавай падставе, разьмяркоўваць таварныя фонды—у выніку—першачарговасьць забясьпечаньня рабочых вядучых галін прамысловасьці гарадоў і соцыялістычнага сэктару вёскі застаецца нявыкананай, наяўнасьць затаварнасьці ў адных раёнах і адсутнасьць тавараў у іншых» (з рэзолюцыі студзеньскага пленуму ЦК КП(б)Б).

Аб'яднаны пленум ЦК і ЦКК УсеКП(б) констатаваў буйнейшыя прарывы ў рабоце Наркамгандлю і коопэрацыі. Тут характарны такія факты: перабоі і нярОўнамернасьць у забясьпечаньні мясам і гароднінай. Напрыклад: Менск адзін час быў завалены бульбай, а потым тыднямі яе ня было; таксама было ў Маскве, Ленінградзе ды інш. гарадох; былі перабоі ў продажу гародніны, у той час, калі запасы яе дазвалялі гандляваць бесьперабойна. Або такія зьявішчы: у адзін раён завозіліся тавары больш пляцава, у той час, як у другім рэзка адставала выкананьне пляну і г. д., не гаворачы ўжо аб тым, што перавозка гародніны, а таксама жывёлы суправаджалася вялікімі стратамі: жывёла траціла ў вазе; частка гародніны псавалася, завальваўся транспорт, павышаўся кошт продуктаў ды інш. З прамысловымі таварамі такое-ж становішча: яны траплялі ў вёску ня к тэрміну загатовак і ня тыя, якія патрэбны. У раёны загатовак завозіліся пудра, духі ды інш. прадметы роскашы замест прамтавараў першай неабходнасьці. У асноўным гэта зьявілася вынікам работы шкоднікаў. Усім вядома шкодніцкая організацыя, выкрытая АДПУ ў «Саюзмясе» і «Саюзплодагародніне». Гэтая організацыя ставіла сваёй задачай стварэньне крызісу ў забясьпечаньні рабочае клясы мясам, гароднінай. Яна ў сваёй дзейнасьці была зьвязана з «Прампартыяй», з так званай «трудовой крестьянской» (ТКП) партыяй», з меншавіцкім контррэволюцыйным «Саюзным Бюро». Шкодніцкія організацыі існавалі і ў Наркамгандлі і ў коопэрацыі.

Засьмечанасьць апаратаў варожымі элементамі спрыяла рабоце шкоднікаў. Вось маленькі малюнак: склад вычышчаных з апарату Цэнтрасаюзу—789 чал.; з іх меншавікоў—46 чал. і бундаўцаў—23; эсэраў—27; кадэтаў—5, былых міністраў розных урадаў, гарадзкіх галоў—11; дзяцей чыноўнікаў, буйных памешчыкаў, фабрыкантаў і купцоў—49 чал.; судзіліся пры савецкай уладзе—57 чал.; займаліся гандлем—22; былых афіцэраў—82; быўшых у белых арміях—34 і г. д. Комуністы, якія працавалі ў гэтых органах, дзякуючы опортуністычнай блізарукасьці, ня справіліся з кіраўніцтвам.

Перабудова работы Наркамснабу і коопэрацыі

Пленум намеціў карэнным чынам перабудаваць работу гэтых органаў, абнавіць кадры работнікаў, безадкладна ачысьціць апарат ад шкоднікаў і чужых элемэнтаў. Перад органамі Наркамснабу і коопэрацыі пастаўлена баявая задача: у працягу 1931 г. падвоіць стада ў прыгарадных гаспадарках, і на адкормачных пунктах стварыць мясную прамысловасьць і выканаць дырэктыву XVI зьезду аб тым, каб праз год мець магчымасьць поўнага забясьпечаньня мясам. Ліквідуючы ўсе рэшткі шкодніцтва і праводзячы рашучую барацьбу з праявамі опортунізму,—забясьпечыць правільны ход мясазагатовак, загатовак гародніны. На Наркамснаб СССР ускладзена адказьнейшая задача да 1 красавіка выканаць ня менш 70 проц. гадавога пляну мясазагатовак.

Акрамя таго вельмі важным мерапрыемствам зьяўляецца пастанова пленуму аб разьвіцьці прыгарадных гародных гаспадарак коопэрацыі і аб наданьні наогул сельскай гаспадарцы ў 25-верставым радыюсе вакол гарадоў гароднага ўхілу.

Такім чынам ажыцьцёвіўшы намечаныя пленумам мерапрыемствы, партыя даб'ецца новых посьпехаў у галіне жывёлагадоўлі і поўнага забясьпечаньня рабочых гароднінай і бульбай у 1931 г. Гэта прывядзе да сапраўднага павышэньня рэальнай зарплаты і палепшаньня матэрыяльнага становішча рабочае клясы.

Коопэрацыя, перад якой пастаўлена вялікая задача па абслугоўваньні працоўных, павінна карэнным чынам перабудавацца ў адпаведнасьці з запатрабаваньнямі соцыялістычнага будаўніцтва ў горадзе і на вёсцы. Цяпер у нас коопэрацыя дасягнула

монопольнага становішча ў справе забясьпечаньня рабочых. На жаль, гэта монополія часам скарыстоўваецца не на карысьць рабочаму спажыўцу. Вось што гаварыў тав. Сталін на XVI зьезьдзе: «Ня гледзячы на сваё амаль монопольнае становішча ў гандлі, коопэрацыя лічыць за лепшае забясьпечваць рабочых больш «даходнымі» таварамі, якія даюць вялікія прыбыткі (галянтарэя і г. д.), і ўхіляецца забясьпечыць іх таварамі менш «даходнымі», хоць і больш неабходнымі для рабочых (сельскагаспадарчыя продукты).

У сувязі з гэтым рабочыя прымушаны каля 25 проц. сваіх патрэб у сельскагаспадарчых продуктах задавальняць на прыватным рынку, пераплачваючы на цэнах. Я ўжо не кажу аб тым, што апарат коопэрацыі больш за ўсё клапоціцца аб балянсе, з прычыны чаго надта туга ідзе на зьніжэньне розьнічных цэн, ня гледзячы на катэгорычныя дырэктывы з боку кіруючых цэнтраў.

Выходзіць, што коопэрацыя дзейнічае ў даным выпадку не як социялістычны сэктар, а як своеасаблівы сэктар, заражаны нейкім нэпманскім духам».

Такім чынам перабудова коопэрацыі павінна быць накіравана на зжыцьцё гандлярскага духу, на шчыльную сувязь паміж забясьпечаньнем і ходам выкананьня прамфінпляну. Гэта значыць, што забясьпечаньне павінна садзейнічаць павышэньню продукцыйнасьці працы, барацьбе з цякучасьцю рабочай сілы і асабліва заахвочваньню социялістычных форм працы (соцспаборніцтва, ударніцтва).

Асаблівае значэньне набываюць пастановы сьнежаньскага пленуму ЦК УсеКП(б) і студзеньскага пленуму ЦК КП(б)Б аб сетцы закрытых разьмеркавальнікаў на фабрыках і заводах і ў буйнейшых колгасах. Закрытыя разьмеркавальнікі,—форма клясавага разьмеркаваньня продуктаў, цалкам сябе апраўдалі. Праўда, у рабоце закрытых разьмеркавальнікаў ёсьць яшчэ шмат недахопаў (чаргі, дрэнны асортымэнт тавараў, недахват іх). Таму на гэту работу неабходна зьвярнуць увагу ўсіх партыйных і профэсіянальных організацый. Акрамя таго, пленум вынес пастанову аб організацыі на буйнейшых прадпрыемствах з колькасьцю рабочых ня менш 2.000 чал. самастойных закрытых рабочых коопэратываў. Для лепшага абслугоўваньня транспорту організаваны самастойныя транспортныя спажывецкія таварыствы (ТПО).

Побач з закрытымі разьмеркавальнікамі павінна быць палепшана работа агульных коопэрацыйных магазынаў (узмацненьне барацьбы з крадзежам тавараў, з уцечкай іх у рукі чужых і нэпманскіх элемэнтаў, зьнішчэньне чаргі і г. д.). Асноўнае ў рабоце коопэрацыі—гэта клясавае разьмеркаваньне тавараў з улікам першачарговага абслугоўваньня асноўных прамысловых кадраў рабочае клясы і соцыялістычнага сэктару сельскай гаспадаркі.

Палепшаньнем работы коопэрацыі на вёсцы мы павінны дабіцца пераважнага забясьпечаньня колгасьнікаў прамтаварамі, увязаўшы забясьпечаньне з пасьпяховым выкананьнем рознага роду загатовак. Неабходна зьмяніць сыстэму завозу тавараў на сяло і рашуча весьці барацьбу з ганебнымі выпадкамі завозу тавараў, якія неадпавядаюць вясковаму запатрабаваньню.

Сьнежаньскі і студзеньскі пленумы прышлі да вываду, што ліквідацыя выбарных вясковых коопэратываў прывяла да адрыву работы коопэрацыі ад мас. Прынята пастанова «аднавіць на вёсцы выбарныя коопэратывы («сельпо») у межах сельсаветаў з колькасьцю двароў ня менш 800, а там, дзе колькасьць двароў менш—адно «сельпо» на два сельсаветы». (Студз. пленум ЦК КП(б)Б). Для кіраўніцтва «сельпо»—у раённых цэнтрах арганізаваць раённыя саюзы спажывецкіх таварыстваў.

«Пленум лічыць таксама неабходным арганізацыю ў буйнейшых саўгасах і прамысловых прадпрыемствах, якія знаходзяцца на вёсцы, з колькасьцю рабочых звыш 250 чал., самастойных рабочых спажывецкіх таварыстваў (саўгас і рабкоопы), як правіла, закрытага тыпу». (Студз. пленум ЦК КП(б)Б).

У галіне грамадзкага харчаваньня пленум паказаў, што тэмпы яго росту павінны адпавядаць тэмпам росту прамысловасьці і ўсяе народнае гаспадаркі. Грамадзкае харчаваньне набывае асабліваe значэньне ў сувязі з неабходнасьцю ўцягнуць сотні тысяч жанчын, хатніх гаспадынь у вытворчасьць. Бязумоўна, усе гэтыя задачы коопэрацыі патрабуюць рашучага ўзмацненьня кіраўніцтва коопэрацыяй з боку партыйных, профсаюзных арганізацый, а таксама органаў пролетарскай дыктатуры—саветаў. Перабудова работы коопэрацыі адпаведна новым задачам рэконструкцыйнага пэрыоду забясьпечыць павышэньне рэальнай зарплаты, палепшыць матэрыяльнае становішча рабочае клясы і працоўнага сялянства.

ОРГАНЫ ПРОЛЕТАРСКАЙ ДЫКТАТУРЫ—СЕЛЬСАВЕТЫ—ТВАРАМ ДА ЗАДАЧ РЭКОНСТРУКЦЫЙНАГА ПЭРЫОДУ

Саветы як органы пролетарскай дыктатуры, як масавая арганізацыя ўсіх працоўных гораду і вёскі маюць выключна вялікае значэньне для кіраўніцтва ўсім ходам соцыялістычнага будаўніцтва.

«Саветы павінны поўнасьцю выявіць усе магчымасьці ўнутраныя і міжнародныя, якія ёсьць у пролетарскай дыктатуры, у справе барацьбы за перамогу соцыялізму». (Рэзолюцыя сьнежаньскага пленуму ЦК УсеКП(б).

Аднак, як адзначыў пленум, работа Саветаў у тым стане, у якім яна знаходзіцца, не адпавядае яшчэ поўнасьцю задачам данага этапу. «У адносінах саветаў, якія ахапляюць рабочых і працоўных у вёсцы, ёсьць асабліва вялікае адставаньне ў перабудове іх работы, дастасавальна да запатрабаваньняў пэрыоду соцыялістычнай рэконструкцыі». (Рэзол. сьнеж. пленуму ЎсеКП(б)).

Калі партыя і профсаюзы дрэнна або добра перабудаваліся, дык саветы і асабліва нізавыя, шмат адсталі ў перабудове дастасавальна да новых умоў, да новых тэмпаў работы. Чым-жа растлумачыць такое адставаньне? Саветы яднаюць больш шырокія масы, чым партыя і профсаюзы. Партыя яднае лепшыя сілы рабочае клясы—яго авангард. Профсаюзы яднаюць пролетарыят. Саветы-ж яднаюць шырокія працоўныя масы. Таму тут ёсьць больш дробнабуржуазных уплываў, чым у партыі і профсаюзах. Бязумоўна, гэты ўплыў неабходна зжыць і перабудаваць работу саветаў.

У чым выражаецца адставаньне саветаў ад задач соцыялістычнага будаўніцтва? Адставаньне мае месца як у гарадох, так і на вёсцы. У горадзе саветы яшчэ ня сталі на чале таго росту актыўнасьці рабочае клясы, які выявіўся ва ўдарніцтве, соцспаборніцтве, сустрэчным прамфінпляне і г. д.

На вёсцы саветы яшчэ ня сталі сапраўднымі барацьбітамі за ажыцьцяўленьне генэральнай лініі партыі. Соцыялістычная перабудова вёскі патрабуе мобілізацыі асноўных мас сялянства вакол задач колектывізацыі і правядзеньня важнейшых палітычных кампаній (загатоўка, сяўба, мобілізацыя грашовых сродкаў і г. д.).

Вясковы савецкі апарат пакуль яшчэ дрэнна спраўляецца з гэтымі задачамі.

Якія ўмовы пленум лічыць неабходнымі для перабудовы саветаў і павышэньня іх ролі ў барацьбе за соцыялізм?

Неабходна рашучая барацьба з опортунізмам у саветах, з правай практыкай, якая перашкаджае правядзеньню намечанай партыяй лініі як на індустрыялізацыю краіны, так і соцыялістычную перабудову сельскай гаспадаркі. Таму неабходна ачышчаць саветы ад опортуністычных элемэнтаў як правых і «левых», так і прымірэнцаў.

«У пэрыод разгорнутага соцыялістычнага наступленьня партыя асабліва ня можа прымірыцца з праваопортуністычнай практыкай у кіраўніцтве савецкімі органамі. Таму ў сучасных умовах ня можа быць месца правым опортуністам і бяспрынцыпным прымірэнцтвам у кіруючых органах саветаў». (Рэз. пленуму).

Правыя опортуністы ў саветах і коопэрацыі паказалі поўную страту клясавай пільнасьці і фактычна прыкрывалі работу шкоднікаў. Правыя аказаліся няздольнымі змагацца з бюрократызмам савецкага апарату.

Адсюль зразумела, чаму пленум ЦК УсеКП(б) аслабаніў былога кіраўніка правай опозіцыі т. Рыкава са складу політбюро ЦК УсеКП(б), а прэзыдыум ЦВК СССР аслабаніў т. Рыкава ад абавязкаў старшыні СНК СССР.

Старшынёй СНК абраны вытрыманы бальшавік-ленінец т. Молатаў.

Для правядзеньня перабудовы саветаў неабходна ўзмацніць сувязь з масамі. Саветы, апіраючыся на ўдарнікаў фабрык і заводаў і на колгасьнікаў на вёсцы, павінны забясьпечыць у сваім складзе лепшых людзей. Першае месца ў саветах павінна належаць лепшым ударнікам у рабочых цэнтрах, перадавым колгасьнікам на вёсцы як партыйным, так і беспартыйным.

Карэнная перабудова саветаў ня можа быць праведзена таксама без рашучай барацьбы з бюрократызмам на аснове жорсткай пролетарскай самакрытыкі. Правядзеньне ў жыцьцё пастаноў пленумаў забясьпечыць перабудаву работы саветаў. Узмацніць іх ролю, як органаў пролетарскай дыктатуры, кіраўнікоў соцыялістычнага будаўніцтва.

ЗАВЯРШЫМ ПАБУДАВАНЬНЕ ФУНДАМАНТУ СОЦЫЯЛІСТЫЧНАЙ ЭКОНОМІКІ СССР

Тав. Сталін характарызаваў сучасную стадыю нэпу як апошнюю яго стадыю і адначасова як першую стадыю соцыялізму. Мы ўступілі ў пэрыод соцыялізму, бо соцыялістычны сэктар заняў абсолютна пераважную ролю ў народнай гаспадарцы.

Пытаньне—«хто каго»,—ці соцыялізм атрымае перамогу над капіталізмам, ці наадварот,—вырашана канчаткова і беспаваротна ў прамысловасьці ў карысьць соцыялізму.

Ня вырашана яшчэ канчаткова гэтае пытаньне ў сельскай гаспадарцы.

Дробная сялянская таварная гаспадарка ўвесь час зьяўлялася той глебай, адкуль вырастаў кулак. Але тыя шпаркія тэмпы, якімі аднаасобная дробная гаспадарка перарабляецца ў колектыўную, кажуць аб тым, што глеба для нараджэньня кулацкай гаспадаркі хутка зьнішчаецца.

Набліжаецца час канчатковай ліквідацыі кулацтва як клясы.

Мы шпаркім крокам ідзем да вырашэньня пытаньня «хто каго» і на вёсцы.

3-ці год пяцігодкі будзе «рашаючым» годам. Гэта значыць, што, калі мы выканаем народна-гаспадарчы плян 3 году, дык гэтым канчаткова вырашыцца і пытаньне аб выкананьні пяцігодкі ў 4 гады (а ў радзе асноўных галінах прамысловасьці нават і ў 3 гады).

Выкананьне-ж пляну ў галіне колектывізацыі прывядзе да абсолютнай перавагі соцыялістычнага сэктару над індывідуальным на вёсцы.

Гэта і будзе азначаць «завяршэньне пабудаваньня фундаманту соцыялістычнай экономікі СССР».

Але з таго, што мы ў гэтым годзе скончым пабудаваньне фундаманту соцыялістычнай экономікі, ці можна зрабіць вывад, што мы ўжо цалкам пабудавалі соцыялістычнае грамадзтва, што ў нас ужо зьнішчана ўсякая розьніца паміж клясамі, зьнішчаны самыя клясы, што ў нас ужо няма ніякай клясавай барацьбы.

Вядома, нельга.

Дзякуючы паступовай перapобцы сялянскай гаспадаркі ў соцыялістычную шляхам колектывізацыі, дзякуючы ліквідацыі кулацтва як клясы на аснове суцэльнай колектывізацыі, клясы ў нас зьнішчаюцца, але яшчэ ня зьнішчаны.

Пры агульным наступленьні соцыялізму па ўсім фронце клясавая барацьба не зьмяншаецца, а нават яшчэ больш абвастраецца.

«Пэрспэктыва рашаючай перамогі ня можа ня выклікаць новага ўздыму энтузіязму і новага працоўнага ўздыму сярод рабочых і сялян, але яна ня можа таксама не ўзмацніць нянавісьці і злосьці нашых клясавых ворагаў. Іменна таму так заўзята супраціўляюцца рэшткі капіталізму ўнутры Савецкага Саюзу (супраціўленьне кулакоў, шкодніцтва і г. д.), іменна так ліхаманкава рыхтуецца міжнародны капіталізм да ўзброенай інтэрвэнцыі супроць Савецкага Саюзу. У гэтых умовах абвостранай клясавай барацьбы патрабуецца максымальная мобілізацыя творчых сіл рабочае клясы, колгасьнікаў і ўсіх працоўных на перамогу цяжкасьцяй, якія стаяць на шляху соцыялістычнага будаўніцтва і на шляху ажыцьцяўленьня лёзунгу «Пяцігодка за чатыры гады». Іменна ў гэтых умовах патрабуецца ад нас максымальнае напружаньне сіл для далейшага разгортваньня індустрыялізацыі краіны і соцыялістычнага будаўніцтва, для ўзмацненьня абароназдольнасьці краіны». (Рэзол. аб'яднанага Пленуму ЦК і ЦКК УсеКП(б)).

Былыя кіраўнікі правай опозыцыі ў працягу доўгага часу вялі ўпартую барацьбу супроць генэральнай лініі партыі.

Яны выступалі супроць лініі партыі на індустрыялізацыю краіны, супроць саўгаснага і колгаснага будаўніцтва, супроць разгортваньня наступленьня на капіталістычныя элемэнты, супроць ліквідацыі кулацтва як клясы.

У сваіх выступленьнях на сьнежаньскім пленуме ЦК УсеКП(б) т. т. Бухарын і Рыкаў прызналі памылковасьць сваёй лініі і правільнасьць генэральнай лініі партыі.

Але ў гэтых прызнаньнях усё-ж такі ня было дастатковай яскравасьці і разуменьня сваіх уласных памылак.

Наадварот, па радзе пытаньняў засталася недагаворанасьць, няпоўнае разуменьне ўсёй глыбіні сваіх памылак.

Партыя патрабуе, каб былыя лідэры опозыцыі ня толькі на словах, але і на справе, актыўнай барацьбой за генэральную лінію партыі давялі шчырасьць сваіх прызнаньняў.

Неабходна далейшая барацьба супроць усялякіх скрыўленьняў генэральнай лініі партыі як з боку правых, так і «левых», нацыянал-опортуністаў, ухілістаў да вялікадзяржаўнага шовінізму і г. д.

Пад ленінскім кіраўніцтвам ЦК партыі і яе правадыра т. Сталіна, мы завяршым пабудову фундаманту соцыялістычнай эканомікі СССР.

«Насуперак «прароцтвам» ворагаў і ня гледзячы на спробы шалёнай барацьбы з савецкай уладай, якія праяўляюцца з іх боку, насуперак сумненьню і дробнабуржуазнаму нявер'ю опортуністаў у нашай краіне, пытаньне аб перамозе соцыялізму вырашана і перамога соцыялізму ў Саюзе ССР поўнасьцю забясьпечана». (Рэз. VI зьезду Саветаў СССР).

АБ КОЛГАСНЫМ БУДАЎНІЦТВЕ [1])

(Даклад народнага камісара земляробства Саюзу ССР т. Якаўлева на VI зьезьдзе саветаў СССР)

НАША КРАІНА СТАНОВІЦЦА КРАІНАЙ САМАЙ БУЙНАЙ, САМАЙ ПЕРАДАВОЙ СЕЛЬСКАЙ ГАСПАДАРКІ Ў СЬВЕЦЕ

Таварышы, асноўныя вынікі колгаснага руху ўсім добра вядомы. Яны падрабязна выкладзены ў тэзісах.

Асноўны вынік і, бадай, рашаючы, заключаецца ў тым, што 9 мільёнаў сялянскіх гаспадарак пераканаліся ў перавагах колгасу на ўласным вопыце. Па меншай меры 30 мільёнаў дарослых сялян праверылі выгоднасьць колгаснага шляху не на падставе таго, што напісана ў кнігах, не на падставе тэорытычных разважаньняў,—яны праверылі выгоднасьць колгаснага шляху і пераканаліся ў яго правільнасьці на падставе ўласнага вопыту.

Тав. Ленін і тав. Сталін дзесяткі разоў паказвалі на тое, што каштоўна і сапраўды заваявана толькі тое, што праверана на вопыце мільёнаў, тое, што мільёны пачалі лічыць сваім.

Вядома, комуністы і раней ведалі, што буйная грамадзкая гаспадарка больш выгодная, чым дробная аднаасобная,—можна было-б прывесьці літаральна сотні паказаньняў тав. Леніна наконт гэтага,—але адна справа, калі гэта ведалі, у гэтым былі пераканаваны кадры комуністаў, і іншая справа, калі ў гэтым пераканаліся самі сяляне. І вось з гэтага пункту погляду, паўтараем, галоўным і асноўным вынікам, рашаючым вынікам зьяўляецца той факт, што дзесяткі мільёнаў сялян праверылі і на ўлас-

[1]) Даклад друкуецца ў скарочаным выглядзе.
Разьдзел IV узяты з дакладу аб саўгасным будаўніцтве.

ным вопыце пераканаліся ў тым, што раней на падставе тэорэтычнага вывучэньня экономікі ведалі т ы с я ч ы і д з е с я т к і т ы с я ч.

*

У пяцёх паказальніках могуць быць падагулены ў сумарным выглядзе дасягненьні колгасаў і шлях, які прайшлі колгасы за апошні час.

Першы паказальнік. Калі ўзяць чатыры такіх даты: 1928 год, 1929 год, 1930 год і вясну 1931 году і па ўсіх чатырох датах прывесьці лік сялянскіх гаспадарак, аб'яднаных у колектывы, дык мы будзем мець такі рад лічбаў: 400 тысяч у 1928 г., 1 мільён у 1929 г., 6 мільёнаў у 1930 г. і 9 мільёнаў з лішкам у пачатку сакавіка 1931 году.

Вось, таварышы, першы рад лічбаў. Ён паказвае, як расьце лік сялян, якія пераконваюцца ў перавагах колгаснага шляху.

Другі паказальнік. Калі па тых-жа чатырох датах (1928 г., 1929 г. 1930 год і вясна 1931 г.) прывесьці лічбы колгаснага засеву, дык мы атрымаем такі рад лічбаў: 2 млн. га, $6\frac{1}{2}$ млн. га, 43 млн. га, і ня меніш 65 млн. га па пляне гэтага 1931 году.

Трэці паказальнік. Уся тая маса сялян, якая аб'ядналася ў колгасы ў 1930 годзе, павялічыла свой даход па меншай меры ў паўтара разы. Колгасьнікі тэтага дасягнулі, здолеўшы скарыстаць каня ў паўтара-два разы лепш, як аднаасобнік, здолеўшы ўжыць агратэхнічныя палепшаньні, якія, як правіла, недаступны дробным гаспадаркам (пачынаючы са зьнішчэньня межаў і канчаючы засевамі суцэльным масывам чыстасартовага насеньня), здолеўшы, на тэтай аснове падвысіць свой ураджай супроць аднаасобнікаў на 10—15 проц.

Чацьверты паказальнік. Тыя з вас, хто быў на мінулым зьезьдзе саветаў, памятаюць, як тав. Кржыжаноўскі ў якасьці найвялікшага дасягненьня нашае краіны дэмонстраваў тады адзіную машына-трактарную станцыю імя Шаўчэнка. Тады на яго карце яскравай зоркай запалілася гэтая станцыя. Мы цяпер, на жаль, ня можам вам прадэмонстраваць гэтыя станцыі такім-жа электрычным спосабам, таму, што ўсе спробы паказаць 1.200 станцый на адной карце ператвараюць гэтую карту ў суцэльнае электрычнае сьвятло.

Замест аднае станцыі, якая дэмонстравалася тады, на тым зьезьдзе саветаў, увесну 1930 году працавала 159 машына-трактарных станцый, апрача машына-трактарных колён, якія ахапілі 2 млн. га. У гэтым годзе ўвесну ўжо зорганізавана 1.200 машына-трактарных станцый, якія ўжо заключылі дагаворы на засеў 17 млн. га. Да канца гэтага году забясьпечана організацыя 1.400 машына-трактарных станцый. Вось, таварышы, чацьверты факт, які паказвае, якім шляхам і ў якім разьмеры савецкая дзяржава падводзіць магутную тэхнічную базу пад колгасы.

Пяты паказаньнік. У першы-ж год свайго масавага разьвіцьця колгасы прадалі дзяржаве таварнага збожжа ў $3^1/_2$ разы больш, як кулакі ў 1926-27 годзе і ў паўтара разы больш, як памешчыкі.

Вось, таварышы, тыя вынікі, якія павінен ведаць самы адсталы селянін у нашай краіне, павінен ведаць ня толькі з пункту погляду гэтых агульных лічбаў па СССР, але і з пункту погляду таго, у якой меры гэтыя лічбы адлюстраваны ў жыцьці яго сяла. Кожны колгасьнік павінен ведаць, што такія падсумаваньні, такія вынікі колгаснага руху тлумачацца перш за ўсё тым, што колгас ёсьць буйная аб'яднаная гаспадарка, якая мае магчымасьць ужыць і скарыстаць трактары і складаныя сельскагаспадарчыя машыны, у той час як аднаасобная гаспадарка ёсьць дробная гаспадарка, якая гэтай магчымасьці ня мае.

ГАЛОЎНЕЙШЫЯ НЕДАХОПЫ Ў РАБОЦЕ КОЛГАСАЎ І МЕРАПРЫЕМСТВЫ ДЛЯ ІХ ЗЬНІШЧЭНЬНЯ

Цяпер дазвольце, таварышы, перайсьці да таго, што складае цэнтральную задачу майго дакладу. Вядома, калі мы разглядаем гэтыя вынікі, калі кожны з нас падлічвае для СССР, для свайго раёну, для сваёй рэспублікі, для свайго сяла дасягненьні колгасаў, мы маем права ганарыцца тым, што здолеў зрабіць савецкі лад.

Але, вядома, было-б больш чым няправільна, калі-б мы на гэтай падставе хоць на мінуту заплюшчылі вочы на слабасьці і недахопы колгаснага руху. Калі-б мы заплюшчылі вочы на слабасьці і недахопы колгасаў, дык мы былі-б не бальшавікамі. Само сабой зразумела, што такіх недахопаў у рабоце колгасаў яшчэ няшмала. Больш гэтага, іх вельмі шмат, бо яны ўзьнікаюць з неспрактыкаванасьці колгасаў. Вазьмеце якога хаця нашага се-

ляніна,—ён ведаў, як будаваць гаспадарку на трох гектарах зямлі. Тысяча практычных правіл была ў яго рэзэрве, тысяча практычных правіл пераходзіла з пакаленьня ў пакаленьне, тысяча прыкмет, звычак, устояў. Цяпер, па меншай меры, 90 проц. гэтага разбурылася, аказалася няпрыдатным у буйнай гаспадарцы. Колгасьнік будуе гаспадарку ня ў 3 га, а ў 200—500—3.000 га. Тут патрэбны іншыя правілы, тут інакш складаюцца адносіны людзей у процэсе вытворчасьці, інакш расстаўляюцца людзі на ворыве, на сяўбе, на малацьбе, інакш ставіцца ўлік таго, што ёсьць. Ці трэба дзівіцца з таго, што ў якім-хаця колгасе суровы крытык можа знайсьці вялізарную колькасьць памылак, блытаніны, растраты працы. Вопыт толькі ствараецца, прычым вопыт гэты ствараецца на ўласных памылках. Вось чаму на пытаньні аб тым, якія недахопы ёсьць у гаспадарцы колгасаў, мне прыдзецца застанавіцца таксама падрабязна, як гэта было зроблена мною па даручэньні ўраду ў адносінах да саўгасаў.

Асноўныя недахопы ў колгаснай рабоце, супроць якіх мы павінны ўзьняць усіх колгасьнікаў, заключаюцца: 1) у адсутнасьці або дрэннай якасьці ўліку, 2) ва ўжываньні на справе разьмеркаваньнях ураджаю не па працы, а па душах.

Бяз уліку няма колгасу, як організаванай гаспадаркі

Пачну з уліку. Прыпомніце, таварышы, у чым важнейшае значэньне арцелі. Арцель-жа тым і каштоўная, што яна зьяўляецца школай уліку грамадзкай гаспадаркі. У арцелях сяляне вучацца лічыць у грамадзкай гаспадарцы. Вось чаму з новай сілай трэба паўтараць тут тое, аб чым гаварыў Уладзімер Ільліч дзесяткі, калі ня сотні разоў у 1918 годзе ў адносінах гаспадаркі фабрычнай, у адносінах заводаў і фабрык. Калі мы хочам мець моцныя колгасы, калі мы хочам, каб гаспадарка колгасаў сапраўды расла са дня на дзень, дык бяз уліку мы гэтага не дасягнем, бо бяз уліку колгасная гаспадарка аказваецца менш продукцыйнай, чым яна магла-б быць; бяз уліку колгасьнік не скарыстае ўсіх тых магчымасьцяй уздыму, якія дае буйная грамадзкая гаспадарка, бяз уліку людзі заблытаюцца ў складанасьці буйнай гаспадаркі.

Я тут прывяду адзін прыклад таго (мог-бы іх прывесьці сотні), што адбываецца ў колгасе, у якім няма элемэнтарнага ўліку,—няма

ўліку працы па колькасьці яе і якасьці і няма ўліку даходу. Вось колгас, які называецца Малонаўка. У ім ня быў пастаўлены ўлік. І вось цяпер, прыкладна, на працягу двух месяцаў усе колгасьнікі займаюцца адным—прабуюць успомніць, колькі хто прапрацаваў і калі. Вядома, успомніць гэта цяпер досыць цяжка. У кожным разе больш цяжка, як запісаць было тады, калі людзі працавалі. Калі колгасьнікі пачалі «ўспамінаць»,—а гэта працягвалася на дзесятках сходаў,—дык выявілася наступнае: ёсьць колгасныя сем'і з адным працаздольным, дзе на сям'ю прыпадае 300—400 працадзён. Цяпер, на колгасных сходах людзі падлічвалі, што, калі-б нават у дзень кожны працаваў два дні, дык і ў гэтым выпадку ніяк гэтых 300—400 дзён такая сям'я атрымаць не магла. Выявілася,—у адных авансы ўдвая перавысілі тое, што яны павінны былі атрымаць, а ў другіх, наадварот, яны і палавіны ня склалі таго, што яны павінны былі атрымаць, а даход ужо ўвесь разьмеркаваны. Цяпер выяўляецца, што некаторыя сем'і пасылалі на работу непрацаздольных, прычым ім запісваўся працадзень. Чалавек прыходзіў на работу на 1—2 гадзіны—яму таксама запісвалі працадзень. (Сьмех). Чалавек прыходзіў у праўленьне, чакаў там цэлы дзень—яму таксама запісваўся працадзень. (Сьмех). Між іншым, колькі праўленьняў колгасаў я не наведаў да гэтага часу, усюды бачыў тое самае: дзесяткі людзей абабіваюцца каля праўленьня.

Вось, таварышы, дрэнны прыклад. Кожны з вас прызнае, што частка гэтага прыкладу ёсьць літаральна ў кожным колгасе. Д з е н я м а ў л і к у, т а м н я м а б у й н а й г а с п а д а р к і. Дзе няма ўліку, няма колгасу, як арганізаванай гаспадаркі. Вось чаму пастаноўка ўліку ў колгасах цяпер для нас рашаючая задача.

Гэта—першая хвароба ў радзе хвароб, дзіцячых хвароб буйной гаспадаркі, на лячэньне якіх мы павінны ўзьняць усю масу колгасьнікаў, увесь колгасны актыў.

Хто больш і лепш працуе, той больш атрымлівае; хто не працуе, той нічога не атрымлівае

Самым шкодным недахопам у рабоце колгасаў у 1930 годзе было разьмеркаваньне, якое практыкуецца ў шмат якіх выпадках колгаснага даходу не па колькасьці і якасьці працы колгасьнікаў, а па душах.

«Тэзісы» па гэтым пытаньні гавораць проста і адкрыта: «разьмеркаваньне даходу па душах, а не па колькасьці і якасьці працы колгасьніка мела месца ў радзе выпадкаў, асабліва ў колгасах Сярэдняй Волгі, Паўночнага Каўказу і Сібіры і ва ўсіх выпадках цягнула за сабой падрыў матэрыяльнай зацікаўленасьці колгасьніка ў выніках колгаснай вытворчасьці, рэзкае зьніжэньне продукцыйнасьці працы, зьмяншэньне выхаду колгасьнікаў на работу і ў выніку—зьмяншэньне даходу колгасаў».

Зноў-такі я-б мог вам прывесьці літаральна сотні прыкладаў таго, як разьмеркаваньне даходаў па душах, а не па працы прыносіць вялікія страты колгасам. Прывяду толькі адзін прыклад, таму, што ён тыповы, прытым прывяду гэты прыклад са слоў саміх колгасьнікаў. Цяпер, калі яны ўжо горка расчараваліся ў падушным разьмеркаваньні даходаў, яны самі аб сабе расказваюць так: «Работа ў нас была організавана такім чынам: ходзяць з ранку праўленцы і склікаюць на работу—хто ідзе, хто ня ідзе, як хоча. Работа пры гэтым, калі ня лічыць нядбайна складзенай проста для адпіскі паперкі, ня ўлічваецца ні па колькасьці, ні па якасьці».

Што ў выніку гэтага атрымалася? Лепшыя колгасьнікі працавалі да ўпаду, а іншыя зусім не працавалі. Затое, калі прышоў час дзяліць збожжа,—тут кінуліся ўсе. Кожнаму выдалі на душу па 18 пудоў, прычым лік ішоў і на тыя душы, якія яшчэ не нарадзіліся, але, па меркаваньнях праўленьня колгасу, павінны былі нарадзіцца (сьмех). На некаторыя сем'і прышлося да 180 пудоў пшаніцы. Затое, калі пачалася загатоўка, дык выявілася, што збожжа для продажу дзяржаве няма. Пачалі вылічваць нанава. Выявілася, што адна група колгасьнікаў перабрала на 2.000 рублёў, а другая недаатрымала 3.000 рублёў. Вось парадак, які зьяўляецца простым вынікам разьмеркаваньня па душах. Вось чаму зусім правільна тое, што кажуць пра гэта тэзісы, а тэзісы кажуць так: «У такіх колгасах (дзе ўжываецца падушнае разьмеркаваньне даходаў) адны колгасьнікі, лепшыя і найбольш сьвядомыя, найбольш адданыя агульнай справе, працавалі сумленна, а другія ўхіляліся ад работы і скарыстоўвалі колгас як сродак пажыць за кошт чужой працы, урваць ад агульнай працы чым больш, працуючы чым менш».

Вы бачыце, што тут мы нічога не замазваем. Мы зьвяртаемся да колгасьнікаў непасрэдна ў адкрытую. Мы проста прыводзім прыклады таго, як можна вялікую колгасную справу, якая, ня гледзячы на ўсе недахопы, на ўсю неспрактыкаванасьць колгасьнікаў, у першы-ж год больш, чым у паўтара разы павялічыла даход колгасьнікаў, як можна гэтую справу сапсаваць, паклаўшы ў аснову гаспадаркі найшкаднейшы прынцып, які вельмі часта прапаведуецца кулакамі,—прынцып разьмеркаваньня даходу не па працы, а па душах.

Вядома, скрываць няма чаго, што могуць зьявіцца так званыя «тэорэтыкі», якія скажуць: «Дазвольце, што-ж гэта вы робіце? Вы нас клічаце назад. Мы хочам ісьці да чыстага комунізму, хочам ісьці наперад, калі кожны будзе атрымліваць пароўну, а вы па даручэньні ўраду абараняеце разьмеркаваньне даходаў па колькасьці і якасьці працы колгасьнікаў...» Трэба сказаць, што большай бязглуздзіцы, як падобная тэорыя, цяжка сабе ўявіць. Няверна, што ў комуністычным грамадзтве людзі будуць атрымліваць пароўну. У комуністычным грамадзтве, якое будзе грамадзтвам высокапродукцыйным, кожны будзе атрымліваць па патрэбе, бо ўсяго ўсім будзе хапаць, а праца стане звычкаю людзей.

А пакуль не хапае ўсяго для ўсіх, пакуль для існаваньня гаспадаркі неабходна матэрыяльная зацікаўленасьць працоўнага ў разьмеры аплаты яго працы, адзіным соцыялістычным спосабам разьмеркаваньня даходу зьяўляецца разьмеркаваньне даходу па працы (з улікам яе колькасьці і якасьці). Вось як стаіць справа з тымі, хто спрабаваў-бы гэтую гора-тэорыю выдумаць. І на практыцы дзе-ні-дзе кулачкі падказваюць колгасьнікам, што разьмеркаваньне па працы гэта ёсьць крок назад, што сапраўдны комунізм нібыта азначае дзяльбу ўсяго пароўну.

А на справе што атрымліваецца? На справе дзяльба «пароўну» па душах і едаках азначае найглыбейшую няроўнасьць, бо там, дзе ўжываецца дзяльба па душах, там, хто працуе, той не атрымлівае тае долі даходу, якую ён заслужыў, а рвач, які глядзіць на колгас як на сродак пажыць за кошт чужой працы, выйграе. Гэта факт.

Кулачок-жа ходзіць і зламысна пасьмейваецца. Ён кажа таму, хто шмат працуе: «Работа дурняў любіць; чаго дарэмна праца-

ваць, усё адно больш не атрымаеш». А таму, хто не працуе, ён-жа кажа: «Чаго працаваць, што дарэмна сілы траціць, усё адно ты сваё атрымаеш». Гэта ў кожным колгасе можна чуць. Гэта—кулацкія размовы. Супроць такіх кулацкіх размоў мы павінны ўзьняць усе колгасы, а «тэорэтыкаў», якія прабуюць абараняць падушнае разьмеркаваньне даходаў, мы па заслугах назавем тым, чым яны зьяўляюцца на справе—кулацкімі падхалімамі.

Некаторыя кажуць яшчэ так: разьмеркаваньнем даходаў па працы, а не па душах **крыўдзіцца нібыта бедната**. Прыходзіцца чуць такі довад. А ці правільны ён? Давайце разьбярэм. Што-ж хіба бядняк, тым больш батрак, ня ўмее працаваць? Што-ж, ён горш працуе, чым іншыя? Хіба батрак не праходзіў школу 18-гадзіннай беспрасьветнай працы ў кулака? Хіба пры спаборніцтве ў працы бядняк і батрак будуць працаваць горш, чым іншыя? Ня будуць. А калі яны горш як іншыя працаваць ня будуць, яны ня будуць горш як іншыя і атрымліваць. Вось чаму ніяк нельга прызнаць правільным тое меркаваньне, што быццам за бедняка стаяць тыя, якія прапаведуюць разьмеркаваньне даходу па душах. Нічога падобнага. Не за бедняка яны стаяць, а за кулака, бо кулак прывык жыць за кошт чужой працы.

Хто сапраўды можа быць пакрыўджаны рашучым спыненьнем разьмеркаваньня даходу па душах? Той, хто ня хоча працаваць, той, хто прышоў у колгас як рвач, а не як работнік, той, хто прышоў у колгас, у сапраўднасьці не жадаючы быць колгасьнікам, а такія зьяўляюцца падкулачнікам, кулаком. Кулак спрадвеку прывык жыць за кошт чужой працы, таму ён і быў кулаком. Кулак гэта быў той лодыр, на якога працавалі беднякі. Вось супроць гэтага лодыра, супроць кулака мы ўсе стаім. Вось супроць такіх лодыраў, якія жадаюць скарыстаць колгас, каб пажыць за кошт працы свайго суседа, добрасумленнага колгасьніка, мы завем узьняцца колгасьнікаў.

Кулак прабуе пралезьці ў колгас з тым, каб працягваць і тут ажыцьцяўленьне на практыцы сваіх правілаў, гэтак кажучы, сваіх мэтодаў жыцьця. А ў нас ёсьць свае правілы, іншыя—ленінскія. Ленін казаў так: «Хто не працуе, той няхай ня есьць». Вось **практычны** запавет соцыялізму. Гэта самае цяпер сказана ў нашых тэзісах, гэта-ж самае мы просім вас зацьвердзіць. У тэзісах нашых сказана так: «Хто больш і лепш працуе, той больш

атрымлівае, хто не працуе, той нічога не атрымлівае». Гэта, таварышы, і павінна стаць фактычным і галоўным правілам арганізацыі гаспадаркі колгасаў. Можна не сумнявацца ў тым, што, калі вы прымеце нашу прапанову ў гэтай частцы, дык у тэтым Зьезд саветаў будзе падтрыманы ўсёй масай колгасьнікаў. Толькі кулак будзе супроць, таму што ён усяляк імкнецца падтрымаць у колгасах такі спосаб арганізацыі работы і разьмеркаваньня, які паказаў-бы не перавагі колгасаў, а наадварот, яго дрэнныя, слабыя бакі. А былы бядняк і серадняк, сёнешні колгасьнік, тым больш уся сьвядомая, актыўная частка колгасьнікаў будзе за тое, каб ужо ў гэтым годзе, ужо пачынаючы з гэтай вясны скончыць з разьмеркаваньнем даходаў па душах.

ЗА ЗЬДЗЕЛЬШЧЫНУ

Перавагі зьдзельшчыны

Калі прыглядзецца да таго, што становіць сабою зьдзельшчына ў лепшых колгасах, дык трэба проста сказаць, што сутнасьць гэтай зьдзельшчыны заключаецца ў наступным: калі ты ўзараў, прыкладна, столькі і столькі гектараў, табе гэта залічваецца за адзін працадзень; калі ты ўзараў у паўтары разы больш, дык табе залічваецца ў паўтары разы больш працадзён. Калі ты возьнік і прывёз 15 вазоў, а другі колгасьнік—3 вазы ў дзень, хоць абодва працавалі адзін дзень і абодва могуць сказаць: «запішы мне працадзень, я дзень працаваў», але, з тае прычыны, што адзін працаваў, а другі строіў лодыра, дык таму, хто прывёз 15 вазоў, трэба запісаць супроць таго, хто прывёз 3 вазы, у 5 разоў больш працадзён. Вось і ўся сутнасьць.

Калі прыгледзецца да таго, што паказвае вопыт лепшых колгасаў, дык пераконваешся, што асабліва важна зьдзельшчына ў такія моманты, калі востра адчуваецца недахват рабочай сілы і калі зьбіраецца шмат работ. Узяць, напрыклад, уборку. Уборка зьяўляецца самым вузкім месцам сельскагаспадарчай вытворчасьці, якое патрабуе найбольшай арганізаванасьці. Тут усе недахопы і слабасьці колгаснай арганізацыі ўскрываюцца з асаблівай яскравасьцю. Тут выконваецца адразу некалькі работ: вязаньне

снапоў, малацьба, зябленьне, сяўба азіміны, падвозка збожжа на ссыпныя пункты і т. д. Тут заблытацца надзвычайна лёгка. А між тым, пры вывучэньні таго, як скарыстоўваецца праца ў колгасах, мы выявілі такі факт, што нават у такія вострыя моманты, як момант міжрадных работ, момант малацьбы, наяўная рабочая сіла ў колгасе скарыстоўваецца надзвычайна дрэнна. Гэта не азначае, што ў момант малацьбы там ня было вельмі вялікай сумяціцы. Мне давялося быць у шмат якіх колгасах у момант уборкі, у момант малацьбы. Калі паверхоўна паглядзець, дык можа здацца, што ўсе заняты, ва ўсякім разе ўсе бегаюць, усе мітусяцца. Але калі Колгасны інстытут падлічыў на прыкладзе раду колгасаў, колькі-ж людзей можа быць скарыстана ў гэты момант, колькі ёсьць працаздольных і колькі іх фактычна працуе, дык выяўляецца, што скарыстоўваецца фактычна на рабоце толькі ад $1/3$ да $2/3$ таго запасу рабочай сілы, які ёсьць. Гэта ёсьць відавочны прыклад таго, што значыць адсутнасьць зьдзельшчыны. Людзі клапоцяцца, бегаюць, як быццам працуюць на ўсе 100 проц., а на справе, калі асабліва адсутнасьць зьдзельшчыны злучалася яшчэ з разьмеркаваньнем даходу па душах, наяўная рабочая сіла скарыстоўвалася толькі ў нязначнай меры.

Вось чаму пытаньне аб пераходзе да зьдзельшчыны, пытаньне аб тым, што ўжыць на практыцы ўсюды, ва ўсіх колгасах тое, што цяпер ужываюць толькі лепшыя колгасы, становіцца для нас пытаньнем усіх пытаньняў, галоўным пытаньнем нашага зьезду саветаў.

А што паказвае вопыт у тых выпадках, калі колгасьнікі перайшлі да зьдзельшчыны? Прывяду некалькі прыкладаў.

У колгасе пачалі з пачасовай аплаты працы, а потым перайшлі на зьдзельную, у выніку ворыва ў дзень на чалавека паднялося ад $1/3$ да $1/2$ гектара.

У Ленінскім колгасе перайшлі да зьдзельшчыны—выхад на работу адразу павялічыўся ў паўтара разы.

У колгасе імя Калініна перайшлі да зьдзельшчыны—адразу выхад на работу павысіўся з 60 да 100 проц. усіх працаздольных.

У колгасе бяз зьдзельшчыны клалі ў копы ў дзень на плошчы ад $1/3$ да $1/2$ гектара; калі перайшлі да зьдзельшчыны, пачалі класьці па 1,5 гектара ў дзень.

У крымскіх колгасах пры падзённай рабоце на пасадку гектара тутуну трацілі 180 чалавека-дзён; перайшлі на зьдзельшчыну—пачалі траціць 40—60 чалавека-дзён.

У колгасе «Путь к социализму» адзін гектар абсыпных у 10-гадзінны рабочы дзень выраблялі 25 чалавек; перайшлі да зьдзельшчыны, і выяўляецца, што той-жа гектар у той-жа 10-гадзінны рабочы дзень пачалі вырабляць 8—10 чалавек.

У тым-жа колгасе возьнік вады да зьдзельнай аплаты працы вазіў у дзень 2 бочкі вады; калі перайшлі да зьдзельшчыны, той самы возьнік вады на тым-жа кані пачаў вазіць 14 бочак. (Сьмех.)

У жывёлагадоўчым колгасе «Путь Ленина» даільніца абслугоўвала 10—12 кароў; перайшлі да зьдзельшчыны—пачала абслугоўваць 14—15 кароў.

У бавоўняным колгасе Закаўказьзя жанчыны - колгасьніцы пры пераходзе да зьдзельшчыны пачалі зьбіраць удвая больш бавоўны.

Калі мы падлічылі, колькі ў збожжавых колгасах патрэбна было працадзён на выраб аднаго гектара, дык атрымліваецца, што ў адным колгасе было патрачана 25, у другім 20, 13, 21 і г. д. працадзён. У чым справа? Справа ў простым. Дзе зьдзельшчына, там дастаткова 13—14 працадзён, там, дзе яе няма, там 25 мала.

Цудаў ніякіх ня бывае. Уся справа ў тым, як будзе арганізавана праца. Уся справа ў тым, каб ліквідаваць разьмеркаваньне даходу па душах і каб падвесьці пад разьмеркаваньне даходу па працы той фундамант, на якім заснавана арганізацыя працы ў лепшых колгасах.

Колгасцэнтр нядаўна склікаў нараду лепшых колгасаў, г. зн. тых колгасаў, якія далі найлепшыя вынікі ў галіне арганізацыі працы. І што-ж выявілася? Там, дзе колгас арганізаваны добра, там у аснову арганізацыі працы палажана зьдзельшчына. На падставе паведамленьняў саміх колгасьнікаў распарадак у колгасе пры адсутнасьці зьдзельшчыны рысуецца так: колгасьнік устае а 8 гадзіне раніцы ў самы востры пэрыод палявых работ. Пасьля гэтага ён гадзінамі дагаворваецца з суседам, шукае каня, шукае плуг, корпаецца з пастронкамі, падкручвае дрот і бывае гатовы да выхаду ў поле ў той час, калі па старым серадняцкім звычаі трэба было-б ужо пачынаць абедаць. Там, дзе няма зьдзель-

шчыны і дзе пануе і шырока ўжываецца разьмеркаваньне даходаў па душах, там такія факты назіраюцца, і мы думаем, што з імі трэба скончыць. (Галасы: «Правільна! Правільна!»).

Зьдзельшчына дапасавальна ў сельскай гаспадарцы

Для таго, каб устанавіць поўную яснасьць у гэтым пытаньні, разгледзім яшчэ магчымыя супярэчаньні супроць шырокага дапасаваньня зьдзельшчыны. Сярод розных супярэчаньняў супроць зьдзельшчыны вельмі часта прыходзіцца чуць тое, што зьдзельшчына нібы недапасавальная да сельскай гаспадаркі, што зьдзельшчына нібы падыходзіць толькі да работы на фабрыках. Паўтараю, Колгасцэнтр склікаў спэцыяльную нараду лепшых колгасаў па пытаньні організацыі працы ў колгасах. Гэтая нарада запісала ў сваёй пастанове тое, што падказала практыка лепшых колгасаў. Выяўляецца, што на практыцы зьдзельшчына дапасоўваецца, і асабліва буйных перашкод у гэтым не сустракаецца.

Нарада па працы зрабіла разьбіўку ўсіх важнейшых работ на 5 груп у наступным, прыкладна, выглядзе. Яна ўстанавіла, што прыкладнае разьмеркаваньне работ па групах можа быць наступнае: да лёгкіх работ належыць возка гною і насеньня, адвозка саломы пры малацьбе, работа падручнага пры сяўбе і да т. п.; да сярэдніх работ належыць работа культыватарамі, выкопваньне караньплодаў уручную, поліва, абсыпаньне, араньне, вязаньне снапоў, расьсяваньне мінэральных угнаеньняў і да т. п.; да цяжкіх работ належаць прыкладна наступныя: карчоўка, даеньне, работа канюхоў, птушнікаў і да т. п.; да кваліфікаваных работ належыць работа трактарыстаў, засеў уручную, работа кавалёў, падаваньне снапоў у барабан і г. д. Кожная работа ў адпаведнасьці з тым, да якой яна групы аднесена колгасам, адпаведным чынам ацэньваецца ў працаднёх. Напрыклад, баранаваньне аднаго гектара можа быць ацэнена ў 20 сотак працадня, засеў аднаго гектара—30 сотак працадня, араньне плугам Сакка—працадзень і 30 сотак, касьба гектара лобагрэйкай—40 сотак працадня. Гэта, вядома, толькі прыклад, бо, само сабою разумеецца, што такія нормы могуць быць устаноўлены толькі кожным колгасам, прычым пасьля прапрацоўкі праўленьнем і зацьверджаньня на агульным

сходзе колгасьнікаў. Можна быць загадзя ўпэўненым, што праверыўшы гэтыя нормы як мае быць, з улікам асаблівасьцяй мясцовасьці, якасьці машын, якія мае колгас, важнасьці паасобных галін работы для колгасу, кожны колгас можа даць больш мэтазгодную ацэнку розным работам, чым тая прыкладная, аб якой тут ішла гутарка. І калі я тут яе прыводжу, дык толькі для таго, каб паказаць, якім чынам зьдзельшчына можа быць пастаўлена ў колгасах. Калі ацаніць у працаднёх работу, праведзеную на адным гектары, або на пуд памалочанага збожжа, дык, вядома, няцяжка будзе ацаніць у працаднёх работу кожнага колгасьніка.

Вы маеце, для прыкладу, брыгаду, якой дана заданьне засеяць 40 га, а яна засеяла 50 га. Што пры гэтым атрымаецца? Калі было сейбітаў 10 чалавек, калі засеў аднаго гектару ацэньваць у 30 сотак працадня, а ўсяго было засеяна 50 гектараў, дык за засеў сейбіты павінны атрымаць 15 працадзён. Калі іх было 10, значыцца прыходзіцца запісаць кожнаму паўтара працадні, замест аднаго працадня і 20 сотак, як было-б запісана ім, калі-б брыгада засеяла не 50, а 40 га.

Вось, таварышы, гэта больш, чым няхітра. Для гэтага не патрабуецца складанай бухгальтэрыі, для гэтага патрабуецца перш за ўсё простае лічэньне. Для гэтага не патрабуецца вялікі склад спэцыяльных служачых, тут асноўную работу ўліку можа і павінна зрабіць пісьменная частка колгасьнікаў.

Вось як стаіць справа з першым супярэчаньнем, нібы ў сельскай гаспадарцы недапасавальна зьдзельшчына.

Аб брыгадах і групах

У аснову зьдзельшчыны ў большасьці выпадкаў колгасьнікі кладуць брыгады і групы, прычым, вядома, надзвычайна пажадана і, па словах колгасьнікаў, дае лепшыя вынікі дапасаваньне зьдзельнай работы ня толькі ў адносінах брыгад і груп, але і ў адносінах паасобных работнікаў.

Брыгады і групы арганізуюцца самыя рознастайныя—як для выкананьня некалькіх зьвязаных між сабою работ, як, напрыклад, адзіная брыгада і для ворыва, і для баранаваньня, і для сяўбы, так і для паасобных работ, як араньне або сяўба, або поліва, або ўборка бавоўны і г. д.

У якасьці практычнага правіла шмат якія колгасьнікі ўстанаўляюць (і мы думаем, што яны маюць рацыю) наступнае: брыгады і групы не павінны быць асабліва вялікія. Вельмі навучальныя прыклады прыводзяцца наконт гэтага колгасьнікамі Аненскага раёну. Там выявілася, што група ў 12 барон дала выпрацоўку на адну барану ў паўтара разы большую, чым група ў 20 барон. Відавочна, гэта вынікае таму, што пры меншых групах лепш ажыцьцявіць улік работы, лепш ажыцьцявіць контроль адзін за другім.

Вялікай перавагай брыгад і груп зьяўляецца тое, што пры гэтай сыстэме работы ня трэба даваць штодзенных нарадаў. Кожны з вас ведае, колькі часу прападае кожную раніцу ў колгасах на выдачу нарадаў. Пры пераходзе на зьдзельшчыну брыгадную ці групавую нарады можна даваць на ўсю работу, г. зн. група ці брыгада атрымлівае заданьне засеву паказанага вучастку ў пэўны лік дзён, і ёй даецца нарад адразу на ўсю работу на 5 або на 7 дзён; па больш складаных заданьнях нарады могуць давацца і на цэлы гаспадарчы пэрыод. Колгасьнікі аслабаняюцца такім чынам ад літаральна нязноснай для ўсіх добрасумленных колгасьнікаў неабходнасьці кожны дзень пачынаць з таго, каб тоўпіцца вакол праўленьня колгасу, а там член праўленьня, запарыўшыся, раздае нарады на працу.

І тут справа стаіць таксама, як і ў адносінах норм. Мы ня можам сказаць, што тэхнічна справа ўжо распрацавана так, каб можна было ўстанавіць у цьвёрдым парадку самы пералік груп і брыгад, разьмеры заданьня ім і да т. п. Важна тое, каб вопыт лепшых колгасаў быў вядомы ўсім колгасам. Можна не сумнявацца ў тым, што ў якой хаця сотні колгасаў, узятай на ўдачу, наўрад ці можна будзе знайсьці хоць-бы два колгасы, якія ўстанавілі зусім аднолькавую разьбіўку колгасьнікаў на групы і аднолькавыя разьмеры заданьня групам.

Організацыя брыгаднай, групавой і аднаасобнай зьдзельшчыны патрабуе для пасьпяховага свайго ажыцьцяўленьня прымацаваньня да работнікаў на ўвесь час іх работы вызначаных машын, коняй ды інш. Я дакладваў вам падрабязна ў сваім дакладзе аб саўгасах аб тым, што недапушчальна абязьлічка трактара. Мы цьвёрда стаім на гэтай позыцыі і забясьпечым ва што-б

там ні было, каб да кожнага трактара прымацаваць 2—3 работнікаў, каб яны ведалі, што гэта іх трактар, за які яны адказваюць. Чаму-ж тады да брыгады або групы, або да паасобнага зьдзельшчыка ў колгасе мы ня можам прымацаваць на ўвесь час работы неабходную колькасьць інвэнтару, адпаведных коняй, каб людзі адказвалі за тое, што з коньмі робіцца пасьля работы. А то, можа быць, якая-небудзь група, гонячыся за зьдзельшчынай, так заганяе коняй, што наступная за ёй група застанецца наогул бяз коняй, або плуг пасьля некалькіх дзён работы вернецца ў колгас у такім стане, што яго прыдзецца здаваць у капітальны рамонт. Таму з дапасаваньнем зьдзельшчыны зьвязана вялікае пытаньне, пытаньне ня толькі аб тым, каб разьбіць людзей на брыгады і групы, але і пытаньне аб тым, каб на час пэўных работ усю наяўнасьць неабходных сельскагаспадарчых прылад адпаведным чынам разьмеркаваць паміж брыгадамі, групамі і паасобнымі работнікамі. На практыцы гэта падтрымліваецца перадавымі колгасьнікамі, якія дабіваюцца, каб сапраўды кожны работнік адказваў за тое, у якім стане ён зьверне прылады на склад, каб на практыцы магчыма шырэй ужываўся такі парадак, пры якім з колгасьніка, што нядбайна абыходзіцца з машынай, сьпісваецца пэўная частка працадзён на карысьць таго колгасьніка, які зьвярнуў машыну ў добрым стане.

Вось таму такога прымацаваньня ня толькі ня трэба цурацца, а, наадварот, трэба яго ўсяляк падтрымліваць. Калі мы хочам, каб конь жыў у колгасе доўга і быў у целе, калі мы хочам, каб машыны не ламаліся, дык без прымацаваньня ўсяе сыстэмы неабходных для сельскагаспадарчых работ коняй і прыладаў да брыгад, груп і паасобных колгасьнікаў не абыйдзешся. Гэта факт. Тое-ж самае стасуецца і да галіны жывёлагадоўлі. Возьмем даільніц. Калі іх не прымацаваць да пэўных кароў, ня толькі да пэўнай колькасьці кароў, але да пэўных кароў, якіх даільніца будзе абслугоўваць ня тыдзень, ня месяц, а гады, дык ніколі не даб'ешся таго, каб даільніца клапацілася аб тым, як кормяць карову, у якім стане карова, а калі даільніца будзе ведаць, што яна будзе абслугоўваць даную карову і праз месяц, і праз чатыры, і праз паўгода, яна, вядома, зойдзе паглядзець і ў пазачарговы час, у якім стане знаходзіцца карова, ці пакармілі яе ў свой час і г. д. Таму ўсе лепшыя колгасныя малочныя фэрмы ў цяперашні час ужываюць пры-

мацаваньне даільніц да пэўных кароў. Яны абслугоўваюць пэўную колькасьць кароў, за стан якіх адказваюць.

Пры разьмеркаваньні работ паміж колгасьнікамі, вядома, ня можна не палічыцца з тою цяжкасьцю, з якою могуць сустрэцца шматсямейныя колгасьнікі. Шматсямейныя,—не падумайце, што іх кулак падгаварыў, а проста яны свае інтарэсы абараняюць,—могуць сказаць: вы хочаце ўсюды дапасоўваць зьдзельшчыну, вы ня хочаце разьмяркоўваць па душах, па едаках, дык забясьпечце-ж нас у крайнім выпадку хоць-бы мінімумам работы. У практыцы звычайна такім шматсямейным забясьпечваецца пэўная колькасьць работы, даюцца некаторыя перавагі пры разьмеркаваньні работ паміж колгасьнікамі з тым, каб даць ім магчымасьць выпрацаваць тую колькасьць працадзён, якая забясьпечыць ім неабходны для жыцьця мінімум даходу. Другі спосаб вырашэньня ў практыцы гэтага пытаньня—гэта стварэньне спэцыяльнага фонду для забясьпечаньня непрацаздольных. У практыцы ўжываецца таксама злучэньне таго і другога спосабу; часьцей за ўсё колгасы ўстанаўляюць той мінімум, які колгасьнік павінен прапрацаваць, каб атрымаць пры разьмеркаваньні даходаў права на неабходна-мінімальную колькасьць продуктаў.

Аб якасьці работы

Тут трэба, вядома, адразу падумаць і аб якасьці работы. Мы з вамі ўвесь час разьбіралі зьдзельшчыну з пункту погляду колькасьці праробленай работы, але-ж нам важны і якасны бок работы. Ёсьць шмат прыкладаў такіх, што работнік выконвае работу скора ды ня спорна. Тут неабходна прывесьці некалькі прыкладаў таго, да чаго прыводзіць няўлік якасьці работы, таму што пры зьдзельшчыне гэтая небясьпека, нясумненна, ёсьць і яе трэба прадбачыць.

Вось я прывяду для прыкладу два аднолькавыя па разьмерах вучасткі кукурузы ў арцелі імя Лібкнэхта. Выяўляецца, што ў адзін вучастак было ўкладзена ў два разы менш працы на засеў, выраб і ўборку, чым у другім. Можа хто-небудзь пры гэтым бахне ў званы: вось вам прыклад таго, што дае зьдзельшчына: выканалі людзі тую-ж работу пры ўдвая меншых затратах працы. Аднак справа стаіць ня так проста. Калі колгасьнікі пачалі пад-

лічваць ураджай з абодвух вучасткаў, дык выявілася, што той вучастак, на які ў два разы менш патрацілі працы, даў у тры разы меншы збор. Значыцца, у два разы хутчэй выканалі работу не таму, што лепш і больш добрасумленна працавалі, а ў выніку таго, што горш працавалі.

Колькі хочаш можна прывесьці такіх прыкладаў.

Заарэ хутка, а агрэхаў пакіне столькі, што машыны будуць ламацца.

Якая нам ад гэтай хуткасьці карысьць?

Засее хутка, у тэрмін, але высее замест пяці пудоў шэсьць пудоў на гектар.

Накладзе на воз снапоў колькі трэба, але пры гэтым па дарозе дзесятую частку асыпле.

Памалоцяць усё, што задана і ў тэрмін, але памалоцяць так, што пры гэтым разгубляюць шмат зерня ў саломе.

Само сабою разумеецца, што такая зьдзельшчына нам ні на што, і што бяз уліку якасьці работы ня можа быць зьдзельшчыны. За дрэнную работу, неахайную, неакуратную трэба скідаць супроць устаноўленых расцэнак. Зьдзельшчына павінна ўлічваць ня толькі тое, што чалавек заарэ пэўную колькасьць гектараў і што яму залічаць за гэта пэўную колькасьць працадзён, але і тое, як была выканана работа.

Зьдзельшчына заключаецца ня толькі ў тым, каб памалаціць пэўную колькасьць пудоў, але і ў тым, каб пры гэтым як найменш разгубляць зерня.

Зьдзельшчына ўлічвае ня толькі тое, колькі прывяжаш снапоў, але і як прывяжаш.

Таму пытаньне аб якасьці—гэта такое пытаньне, ад якога адгарадзіцца ніяк нельга нават пры першых кроках шырокага ўкараненьня зьдзельшчыны ў лад колгаснай гаспадаркі.

Аб галоўных лёзунгах у колгасным будаўніцтве

Вы бачыце, што разгледжаныя намі пытаньні адзін з другім неразрыўна зьвязаны.

Першае—пытаньне аб уліку. Бяз уліку няма колгасу як арганізаванай гаспадаркі; бяз уліку ня можа быць зьдзельшчыны; дзе няма уліку, застаецца толькі адзін спосаб разьмеркаваньня—

па душах, з усімі шкоднымі для колгасу вынікамі, якія адсюль выцякаюць.

Другое—пытаньне аб разьмеркаваньні не па душах, а па працы. Бяз гэтага таксама няма колгасу, як арганізаванай гаспадаркі, бо няма больш важнага правіла для стварэньня колгасу, як ажыцьцяўленьне на практыцы ленінскага правіла—хто не працуе, той няхай ня есьць.

І трэцяе—пытаньне аб распаўсюджваньні такой арганізацыі працы, якая забясьпечвала-б зацікаўленасьць кожнага колгасьніка ў выніках яго працы і такую пастаноўку ўсяе работы, каб была выключана магчымасьць потым дзяліць даход па душах.

Вось такія задачы высоўваюцца ў якасьці галоўных, у якасьці цэнтральных,—у гэтым гвозд усяго пытаньня аб колгасах у цяперашні момант. У гэтым, як казаў тав. Сталін у часе абмеркаваньня зьездаўскіх пытаньняў, гвозд нашага Зьезду саветаў.

Наша практычная задача, задача ўсіх дэлегатаў зьезду, усяго Зьезду Саветаў у цэлым—дабіцца таго, каб у бліжэйшы тыдзень—паўтара пытаньне аб арганізацыі працы абмеркавалі ўсе колгасы, каб колгасы ўсе без выключэньня абмеркавалі, на аснове якіх правіл будзе будавацца арганізацыя працы ў іх колгасе, якімі захадамі яны дасягнуць устанаўленьня прасьцейшых форм уліку, якія нормы зьдзельшчыны ў іх гаспадарцы найбольш падыходзяць, на якія брыгады належыць разьбіць сельскагаспадарчыя работы ў колгасе з тым, каб забясьпечыць найбольшую зацікаўленасьць колгасьнікаў ва ўсёй рабоце, і як на гэтай аснове ўвосень будуць разьмеркаваны даходы колгасаў.

Бяз гэтага мы не падолеем тых задач, якія перад намі стаяць. Вось чаму гэта ёсьць самае галоўнае з пытаньняў, якія абмяркоўваюцца на гэтым зьезьдзе.

Мы разумеем, што толькі такім шляхам—шляхам правільнай арганізацыі грамадзкай колгаснай працы будзе сапраўды перабляцца ў колгасах учарашні дробны ўласьнік, толькі такім шляхам будуць у арцелях ствараца новыя адносіны да працы. Бо ня можна-ж забывацца на тое, што «ў арцелі не канчаецца, а толькі пачынаецца справа стварэньня новае грамадзкае дысцыпліны, справа навучаньня сялян соцыялістычнаму будаўніцтву». (Рэзалюцыя XVI партыйнага зьезду.)

Ня можна забывацца на тое, што арцель —школа «колектыўнага таварыскага вядзеньня справы і ўліку вынікаў грамадзкай працы, школа новай грамадзкай дысцыпліны, школа соцыялістычнага будаўніцтва ў вёсцы і спаборніцтва». (Тэзісы аб колгасным будаўніцтве). У арцелі мы павінны выкаваць новых будаўнікоў грамадзкай гаспадаркі. За ўсё гэта яшчэ трэба змагацца.

Было-б цудам, калі-б адразу, у адзін год або нават два гады, учарашні селянін, дробны ўласьнік, у якім дзесяткамі пакаленьняў ствараліся пэўныя звычкі, сыстэмы мысьляй, каб гэты селянін адразу ператварыўся ў прыкладнага работніка грамадзкай гаспадаркі. Ён павінен у арцелі прайсьці школу грамадзкай працы, ён павінен на аснове зьдзельшчыны, на аснове разьмеркаваньня даходаў па працы, на аснове адначасовага разгортваньня ўдарніцтва і соцыялістычнага спаборніцтва, якое злучаецца з матэрыяльнай зацікаўленасьцю колгасьніка ў выніках сваёй працы,—прывыкнуць да грамадзкай гаспадаркі.

Вось чаму тут трэба правільна вызначыць задачу, за выразьненьне гэтай задачы павесьці барацьбу, апіраючыся на ўвесь колгасны актыў, на ўсю масу колгасьнікаў.

Будуць мець яшчэ месца тысячы выпадкаў рвацкіх адносін да працы, да даходаў у грамадзкай гаспадарцы. Тысячы выпадкаў будуць мець месца, калі колгасьнікі будуць глядзець на грамадзкую працу, як на нешта чужое, як на нешта такое, чаго трэба ўнікнуць, як на нешта такое, ад чаго трэба ўрваць чым больш, а потым уцячы.

З прычыны гэтага больш чым сваячасова ўспомніць тое, што казаў тав. Ленін па аналёгічных пытаньнях у 1918 годзе.

Вось што тады казаў тав. Ленін: «Вядзі акуратна і добрасумленна ўлік грошай, гаспадарнічай эканомна, ня лодырнічай, не крадзі, захоўвай самую строгую дысцыпліну ў працы,—іменна такія лёзунгі, якія справядліва высьмейваліся рэволюцыйнымі пролетарыямі тады, калі буржуазія прыкрывала падобнымі гутаркамі сваё панаваньне, як клясы эксплёататара, становяцца цяпер, пасьля зьвяржэньня буржуазіі, чарговымі і асноўнымі лёзунгамі моманту».

Вось як казаў Ленін. Калі мы паўторым гэтыя словы, калі мы пастараемся давесьці гэтыя словы да кожнага колгасьніка, мы

выканаем свой абавязак, і іх трэба будзе тысячы разоў паўтараць у працягу гэтага году, каб дабіцца ў адносінах організацыі працы сапраўднага пераломy ва ўсёй сыстэме колгаснай гаспадаркі. Таму памятайце—«вядзі акуратна і добрасумленна ўлік грошай, гаспадарнічай экономна, ня лодырнічай, не крадзі, захоўвай самую строгую дысцыпліну ў працы,—іменна такія лёзунгі... становяцца цяпер... чарговымі і галоўнымі лёзунгамі моманту».

Мы паўтараем гэтыя словы, бо да іх няма чаго дадаць. І можна не сумнявацца ў тым, што ўсё, што ёсьць сумленнага, сьвядомага, перадавога, адданага справе колектывізацыі ў колгасах, а такіх, нясумненна, большасьць колгасьнікаў,—усё гэта падтрымае нас у гэтай справе з той-жа рашучасьцю, з якою падтрымлівала савецкую ўладу ў справе атакі супроць кулака, у справе ліквідацыі кулацтва як клясы.

ВЫНІКІ САЎГАСНАГА БУДАЎНІЦТВА І ЗНАЧЭНЬНЕ САЎГАСАЎ ДЛЯ СЯЛЯНСТВА

Вы ведаеце, як сустрэлі нашы супрацiўнікі справу будаўніцтва саўгасаў.

Яе ўзялі ў штыхі ўсе нашы ворагі, пачынаючы ад кулакоў, буржуазных вучоных і канчаючы правымі опортуністамі. Ніхто іншы, як кіраўнік правых опортуністаў тав. Бухарын, змагаючыся з політыкаю савецкай улады ў галіне разьвіцьця саўгасаў і колгасаў, заяўляў тады, што «саўгасы і колгасы дадуць патрэбную колькасьць збожжа праз 5—10 год, а нам трэба выкручвацца з хлеба цяпер-жа. Ніхто іншы, як пан Даярэнка, які лічыцца адным з буйнейшых буржуазных вучоных, заявіў, што «затея» бальшавікоў організаваць буйныя збожжавыя саўгасы, якія далі-б за такі малы лік год сто мільёнаў пудоў збожжа, зьяўляецца фантастычнай «затеей». Вы ведаеце, што ў 1930 годзе «Зернотрест» ўжо організаваў 143 саўгасы. Вы ведаеце, што ў 1930 годзе ён меў 1.750 тысяч га засеву. Вы ведаеце, што ў 1930 годзе ён даў разам са збожжавай часткаю гаспадаркі іншых саўгасаў (у першую чаргу «Саюзсахара») 72 мільёны пудоў збожжа. Вы ведаеце, што ў 1931 годзе ён разгортвае сваю гаспадарку так,

каб забясьпечыць разам са збожжавай часткай гаспадаркі ў іншых саўгасаў 190—195 мільёнаў пудоў таварнага збожжа.

Таварышы, вось такая бальшавіцкая рэчаіснасьць, якую мы ўсе ведаем. Гэтая бальшавіцкая рэчаіснасьць абвяргае прадраканьні ўсіх нашых ворагаў.

Сьледам за «Зернотрестом» на падставе яго вопытаў, савецкая ўлада прыступае да разгортваньня новай сеткі жывёлагадоўчых саўгасаў. Тут тэрмін разгортваньня яшчэ меншы, тут тэмпы яшчэ большыя, чым у адносінах збожжавых саўгасаў. Сапраўды, рашэньне аб разгортваньні «Скотоводом» жывёлагадоўчых саўгасаў на 1.100 тысяч галоў было прынята ў самым канцы 1929 г.,—на працягу аднаго году «Скотовод» разгортваецца ў гаспадарку ў 140 саўгасаў, 20 мільёнаў га зямлі і 1.200 тысяч галоў жывёлы.

20 сакавіка 1930 году, па прапанове т. Сталіна, Цэнтральны камітэт прымае рашэньне аб тым, каб арганізаваць спэцыяльны трэст агульнасаюзнага значэньня «Свиновод» пры Наркамземе СССР. У выніку ¾ году работы, да студзеня 1931 году «Свиновод» арганізуе 350 саўгасаў на тэрыторыі 1.200 тысяч га і з 218 тысяч галоў стада.

Нарэшце, пастанова аб арганізацыі Маслатрэсту была прынята 27 ліпеня 1930 году.

Паспрабуйце да гэтае пастановы дастасаваць мерку так званых буржуазных вучоных, а ў сапраўднасьці ня вучоных, а шкоднікаў, якім патрэбны чатыры гады, каб разгарнуць гаспадарку на 100 **га.**

27 ліпеня 1930 году, г. зн. у канцы лета мінулага году, была прынята пастанова аб арганізацыі Маслатрэсту. Гэты трэст да канца году разгортвае 52 саўгасы на тэрыторыі 1.300 тысяч гектараў зямлі і 50 тысяч галоў стада.

Нарэшце, трэба ўпамянуць «Овцевод», які разгортвае да канца 1930 году 115 саўгасаў з зямельнаю плошчаю ў 13 мільёнаў га і са стадам у 2,7 мільёнаў галоў.

Вось, таварышы, важнае паказаньне таго, як савецкая ўлада прыступіла да вырашэньня пытаньняў аб арганізацыі буйнай дзяржаўнай сельскагаспадарчай вытворчасьці і што з гэтага атрымалася. Бясспрэчна, даведзеным фактам зьяўляецца тое,

што задачы, зусім нямысьлімыя для вырашэньня буржуазна-капіталістычным грамадзтвам, аказваюцца зусім вырашальнымі ў нашай савецкай дзяржаве.

Усе жывёлагадоўчыя саўгасы на працягу году, калі яны пачалі будавацца, ахапілі тэрыторыю ў 36 мільёнаў **га**, г. зн. тэрыторыю, роўную прыкладна Чэха-Славакіі, у тым ліку вялізарная колькасьць зямлі ўпяршыню ўводзіцца ў гаспадарчы зварот. Гэтым ня вычэрпваецца саўгасная сетка, якая будуецца. Мы маем «Саюзсахар», які яднае сетку саўгасаў найбольш старых, найбольш арганізаваных. Тут мы маем найвышэйшы ўраджай у параўнаньні з астатняй сеткай саўгасаў. Гэтая сыстэма дала 3½ мільёны **цнт** збожжа і 30 мільёнаў **цнт** буракоў у 1930 годзе. Пачынае разгортвацца сетка спэцыяльных культур: баваўняных і ільняных. У 1930 годзе было засеена ў саўгасах 8 тысяч **га** лёну і 45 тысяч **га** паліўное бавоўны. Але гэта толькі пачатак. Мы ўпэўнена можам сказаць аб тым, што ў галіне тэхнічных культур мы можам у далейшым разгарнуць такую-ж сетку саўгасаў, якую мы разгортваем у галіне жывёлагадоўлі, як толькі мы вырашым задачу мэханізацыі ўборкі тэхнічных культур.

Усе гэтыя саўгасы ўжо ў 1930 годзе здалі дзяржаве таварнай продукцыі на суму больш, чым 200 мільёнаў рублёў (у тым ліку 72 мільёны пудоў збожжа, звыш мільёну пудоў мяса, 180 мільёнаў пудоў буракоў, 670 тысяч пудоў бавоўны-валакна).

Кожны з вас ведае з уласнага вопыту, што нашы саўгасы зьяўляюцца крыніцамі непасрэднай дапамогі колгасам. У 1930 толькі годзе адны збожжавыя саўгасы зааралі колгасьнікам і аднаасобнікам—беднякам і серадняком 800 тысяч **га**, прабаранавалі і засеялі 70 тысяч **га**, ня кажучы ўжо аб тым, што яны падрыхтавалі сотні тысяч работнікаў для колгасаў, ня кажучы ўжо аб тым, што жывёлагадоўчыя саўгасы ў першы-ж год свайго існаваньня сталі крыніцамі дапамогі сялянскай жывёлагадоўлі, перш за ўсё ў галіне палепшаньня пароды сялянскай жывёлы. Гэтая дапамога ў далейшым прыме яшчэ больш шырокія разьмеры, паколькі ўзрастае тэхнічнае ўзбраеньне саўгасаў, паколькі ўзрастае іх лік, паколькі палепшацца іх кадры.

У гэтай сувязі асабліва неабходна падкрэсьліць той факт, што нашы саўгасы як узоры буйнай гаспадаркі

сталі для сялян школай новай тэхнікі, рассаднікам усялякіх удасканаленьняў і палепшаньняў, якія спачатку правяраюцца на вопыце саўгасаў, а потым ужо ўжываюцца ўсёй шырокай масай колгасаў. У пераходзе вялізарных мас сялянства на бок колгасаў роля саўгасаў была вялізарная: масы сялян прыглядаліся да таго, як буйная гаспадарка складзецца ў дзяржаўным сэктары, і толькі тады, калі буйная гаспадарка цалкам і поўнасьцю апраўдала сябе ў дзяржаўным сэктары, калі дзяржава правяла за свой кошт усю асноўную работу па стварэньні ўзораў гэтай буйнай гаспадаркі, калі селянін на вопыце буйных саўгасаў праверыў выгоды і перавагі буйнай гаспадаркі, толькі тады ён валам пайшоў у колгасы. Сярод усіх тых умоў, якія выклікалі паварот мас бядняцка-серадняцкага сялянства на бок колгасаў, гэта было немалаважнай умовай. Гэта адносіцца асабліва да збожжавых саўгасаў, і нават да гэтага часу, калі колектывізацыя ў важнейшых збожжавых раёнах стала суцэльнай, у наяўнасьці большы процант колектывізацыі ў частцы гэтых раёнаў, якая непасрэдна прылягае да збожжавых саўгасаў.

Вось якая роля саўгасаў. Вось чаму савецкая ўлада пайшла на разгортваньне сыстэмы саўгасаў па ўсёй лініі. Вось чаму нашы тэзісы гавораць проста аб тым, што толькі «адначасовае разьвіцьцё саўгасаў і колгасаў на базе соцыялістычнай індустрыі, якая разьвіваецца, забясьпечвае завяршэньне ў асноўным у гэтую пяцігодку колектывізацыі сельскай гаспадаркі».

Разам з тым, каб унікнуць грубейшых памылак у гэтай справе, усім практычным работнікам, якія працуюць у галіне саўгасаў, колгасаў, усім работнікам, якія працуюць у галіне тэорыі аграрнага пытаньня неабходна ўлічваць «вялізарную розьніцу паміж саўгсамі і колгасамі на данай стадыі разьвіцьця» (тэзісы).

Інакш, як антыленінскімі і антыбальшавіцкімі, нельга назваць «тэорыі» некаторых гора-тэорэтыкаў наконт таго, што нібы можна лічыць за адно і тое самае саўгасы і колгасы, нібы комуністам дапушчальна весьці лінію падпарадкаваньня колгасаў саўгасам.

Мы атрымалі нядаўна паведамленьне аб тым, што адзін з жывёлагадоўчых саўгасаў у Казакстане прымае ад суседніх комун іх маемасьць і саміх комунараў «членамі» саўгасу. (Сьмех). Такое-ж паведамленьне мы маем з аднаго аўчарскага саўгасу,

які пачаў прымаць «у свой склад» акружаючыя колгасы. (Сьмех). Кожны з вас разумее, што цяжка прыдумаць больш грубае парушэньне лініі партыі і савецкай улады. Падобныя гісторыі адзначаны толькі ў двух выпадках, але самая магчымасьць праявы хоць-бы ў двух выпадках такіх грубых парушэньняў політычнай лініі савецкай улады паказвае, наколькі сваячасова было рашэньне па гэтым пытаньні партыйнага зьезду, наколькі сваячасова аб гэтым пытаньні гавораць нашы тэзісы. Вось што па гэтым пытаньні—аб розьніцы паміж саўгасамі і колгасамі—сказаў партыйны зьезд: «Антыленінскай зьяўляецца ўсякая спроба перанясеньня на колгасы організацыйнай сыстэмы кіраўніцтва саўгасамі, бо ў адрозьненьне ад саўгасаў, якія зьяўляюцца дзяржаўным прадпрыемствам, створаным на сродкі дзяржавы, колгас зьяўляецца добраахвотным грамадзкім аб'яднаньнем сялян, створаным на сродкі саміх сялян, з усімі выцякаючымі адсюль вынікамі». (Рэзолюцыя XVI партыйнага зьезду).

Вось што па гэтым пытаньні прапануюць на вашае зацьверджаньне тэзісы аб саўгасным будаўніцтве:

«Зьезд адзначае вялізарную розьніцу паміж саўгасамі і колгасамі на данай стадыі разьвіцьця. Саўгасы зьяўляюцца дзяржаўнымі прадпрыемствамі, дзе дзяржава зьяўляецца поўным гаспадаром з усімі выцякаючымі адсюль вынікамі, і нічым з гэтага пункту погляду не адрозьніваюцца ад якой-хаця іншай соцыялістычнай фабрыкі прамысловага тыпу. Колгасы-ж, наадварот, зьяўляюцца прадпрыемствамі, заснаванымі сялянамі, што добраахвотна аграмадзілі свае сродкі вытворчасьці і вядуць сваю гаспадарку на зямлі, якая належыць дзяржаве. Пры гэтым гаспадарамі колгасаў зьяўляюцца колгасьнікі, якіх рабоча-сялянская дзяржава ўсяляк падтрымлівае, адводзячы ім лепшыя землі, даючы значныя ільготы і ствараючы для іх праз дзяржаўныя машына-трактарныя станцыі магутную тэхнічную базу.

Таму ўсякага роду спробы лічыць адным і тым самым саўгасы і колгасы, ствараць скорасьпелыя саўгасна-колгасныя комбінаты, а тым больш «падпарадкоўваць колгасы саўгасам, зьезд разглядае як грубейшае парушэньне політыкі савецкай улады».

АБ РОЛІ МАШЫНА-ТРАКТАРНЫХ СТАНЦЫЙ, ЯК ОРГАНІЗАТАРАЎ КОЛЕКТЫЎНАЙ ГАСПАДАРКІ.

Я пераходжу цяпер, таварышы, да наступнага, з гэтым зьвязанага, разьдзелу майго дакладу,—гэта да пытаньня аб тым, як савецкая ўлада падводзіць пад колгасы перадавую тэхнічную базу. Тав. Маркевіч падрабязна застановіцца на гэтым пытаньні, таму я застанаўлюся толькі на некалькіх вузлавых і галоўных момантах.

Галоўным тут зьяўляецца вось што: МТС—машына-трактарная станцыя—не пракатны пункт, як можа быць хто-небудзь думае, МТС—гэта організатар гаспадаркі, організатар працы колгасаў, організатар правільнага разьмеркаваньня даходу, уборкі і здачы (продажу) дзяржаве таварнай часткі колгаснай продукцыі.

Есьць вельмі добрыя машына-трактарныя станцыі, вельмі добрыя з пункту погляду тэхнікі (у іх захоўваюцца нормы расходу паліва на адзінку работы, у іх добра адрэмантаваны трактары і да т. п.), але ў той-жа час няпрыдатныя з пункту погляду выкананьня ўскладзеных на іх дзяржавай задач. У якіх гэта бывае выпадках? Гэта бывае ў тых выпадках, калі, ня гледзячы на добры стан трактараў машына-трактарных станцый, у тых колгасах, якія імі яднаюцца, даход дзеліцца па душах, няма зьдзельшчыны, няма правільнага ўліку працы і даходаў, не організавана ўборка і продаж дзяржаве таварнай продукцыі колгасу. Мінімум 18 мільёнаў га будзе засеяна ўвесну 1931 году колгасамі, якія абслугоўваюць МТС. Самым галоўным (паўтараю, гэта і пасьля зьезду кожны з нас сотні разоў павінен будзе паўтарыць кожнаму колгасьніку),—самым важным для забясьпечаньня посьпеху гаспадаркі колгасаў на такой вялізарнай тэрыторыі зьяўляецца наступнае: організацыя ў колгасах уліку працы і даходаў, устанаўленьне разьмеркаваньня колгасных даходаў у адпаведнасьці з колькасьцю і якасьцю працы, шырокае ўжываньне зьдзельшчыны, організацыя ўборкі. Ва ўсіх гэтых адносінах колгасы, якія абслугоўваюцца МТС, павінны ісьці наперадзе, павінны паказваць прыклад астатнім колгасам.

Аднačасова асобна прыходзіцца падкрэсьліваць наступныя 4 задачы МТС:

1) задача поўнага скарыстаньня трактара пры адначасовых ашчадных да яго адносінах зьяўляецца важнейшай. Тут галоўным зьяўляецца тое самае, што я ўжо казаў у дакладзе аб саўгасах: прымацаваньне трактарыстаў да трактара з тым, каб трактарыст адказваў за стан свайго трактара; стварэньне пастаянных кадраў трактарыстаў з тым, каб вопыт не прападаў і ня прыходзілася кожную вясну пачынаць спачатку справу навучаньня; організацыя рамонту і г. д., і г. д.;

2) задача найлепшага скарыстаньня колгасных коняй. Як быццам усе ведаюць, што як ні шпарка ідзе ў нас увядзеньне трактараў, але ўсё-ж яшчэ рана каню чытаць «адходную». Без каня ў колгасе пакуль што ніяк гаспадаркі не пабудуеш. Збожжавая машына-трактарная станцыя ахоплівае звычайна засеўную тэрыторыю, прыкладна, у 50 тысяч га, прычым у бліжэйшыя гады, як правіла, унутры кожнай машына-трактарнай станцыі толькі трэцяя частка работ будзе праводзіцца трактарамі, а дзьве трэціх часткі—коньмі. Цяжкая работа павінна падаць на долю трактара, а больш лёгкая—на долю каня. Араньне цаліны, аблогі, дыскаваньне, уборка складанымі машынамі, малацьба складанымі малатарнямі—тут першае месца трактару. На баранаваньні, на лушчэньні, на ўборцы простымі машынамі, на перавозцы будзе працаваць конь. Таму паміж трактарам, МТС і канём колгасаў разьмеркаваньне работы павінна заключацца ня ў тым, што трактар працуе на адным вучастку, а конь на другім, а ў тым, каб скарыстаць трактар на найбольш цяжкіх работах, асабліва для ўзьняцьця цаліны, і на складаных машынах, скарыстоўваючы каня тут-жа, на тых-жа землях, але на больш лёгкіх работах і простых машынах.

Вось як тут стаіць справа. Вось чаму мы проста кажам: хто цяпер прапаведуе «угробление» коняй, той наш вораг;

3) задача падвышэньне таварнасьці колгасаў. Ужо ў гэтым годзе машына-трактарныя станцыі высунуліся ў гэтых адносінах на першае месца. Выявілася, што збожжавая таварная продукцыя ў колгасах, якія былі абслужаны машына-трактарнымі станцыямі, шмат вышэй, чым у колгасах, якія ня былі абслужаны машына-трактарнымі станцыямі. У колгасах, якія былі абслужаны машына-трактарнымі станцыямі, таварная продукцыя па збожжы склала больш палавіны ўсяго агуловага ўраджаю, прычым адна-

часова на патрэбы самых колгасьнікаў засталося больш, чым у тых колгасах, якія ня былі абслужаны машына-трактарнымі станцыямі. Вось чаму асабліва важна мець тут на ўвазе тое, што машына-трактарная станцыя—гэта такі организатар колгаснай гаспадаркі, які організуе найвышэйшую таварнасьць колгасу. Гэта апошняя па ліку, але не апошняя па важнасьці задача МТС, асабліва маючы на ўвазе, што цяпер машына-трактарныя станцыі пайшлі ў баваўняныя раёны, у раёны цукровых буракоў, у ільнярскія раёны;

4) роля машына-трактарных станцый вялізарная, як у адносінах пашырэньня засеўных плошчаў у колгасах, так і ў адносінах падвышэньня ўраджайнасьці. Магчымасьці ў гэтых адносінах машына-трактарных станцый прадэмонстраваны на вопыце мінулага году больш чым выразна: яравы клін у тых колгасах, якія былі абслужаны машына-трактарнымі станцыямі, пашыраны ў 1930 годзе ў параўнаньні з 1929 годам на ⅓; азімы клін колгасаў, якія абслугоўваюцца машына-трактарнымі станцыямі, увосень 1930 году павялічыўся ў два разы.

Прывяду адзін прыклад гэтага значэньня машына-трактарнай станцыі. Гэта—прыклад Кумылгінскай машына-трактарнай станцыі ў Ніжня-Волскім краі. У выніку работы гэтае станцыі ў колгасах, якія ёю абслугоўваюцца, увесну 1930 году, ў параўнаньні з вясною 1929 году ў паўтара разы пашырылася плошча яравых; увосень 1930 году ў 6 разоў пашырылася ў параўнаньні з восеньню 1929 году плошча азімых—з 500 да 3 тысяч **га**: таварная частка збожжавай продукцыі склала ⅔ агуловага збору; ⅓ агуловага збору, якая засталася для разьмеркаваньня на спажывецкія патрэбы колгасьнікаў і іх жывёлы, перавысіла тое, што засталося іншым колгасам, якія не абслугоўваліся машына-трактарнай станцыяй і не прадалі дзяржаве такой вялікай колькасьці збожжа.

На мінулым Зьезьдзе саветаў была дэмонстравана 1 машына-трактарная станцыя. Мінулы Зьезд саветаў прыняў програму разгортваньня машына-трактарных станцый на гэтую пяцігодку ў 3 мільёны **га**. У гэтым годзе машына-трактарныя станцыі ахопліваюць 25 мільёнаў **га** колгаснага засеву (вясна і восень 1931 году). Гэта азначае, што ў частцы машына-трактарных станцый пяцігодка перавыконваецца ўжо ў гэтым годзе ў 8 разоў.

Пэрспэктывы далейшага разьвіцьця машына-трактарных станцый відавочныя: 3.000 машына-трактарных станцый павінны быць разгорнуты для таго, каб поўнасьцю ахапіць усе тыя пункты, дзе будуць машына-трактарныя станцыі.

У 1933 годзе машына-трактарныя станцыі ахопяць 70—80 мільёнаў **га** колгасных засеваў замест 3 мільёнаў **га**, якія меркавалася ахапіць да канца пяцігодкі зацьверджаным раней пяцігадовым плянам.

Вось як стаіць справа з падвядзеньнем савецкай дзяржавай пад колгасы магутнай тэхнічнай базы.

ПЕРАД КОЖНЫМ БЕДНЯКОМ І СЕРАДНЯКОМ АДНААСОБНІКАМ ПАЎСТАЛА АСНОЎНАЕ ПЫТАНЬНЕ—ЗА ЦІ СУПРОЦЬ КОЛГАСУ

Вы ўсе памятаеце, што XVI зьезд партыі, які адбываўся прыкладна ¾ году назад, адзначыў у якасьці асноўнага палітычнага вываду з пералому, які адбыўся ў разьвіцьці сельскай гаспадаркі, наступны факт: «А д г э т а г а ч а с у ў важнейшых збожжавых раёнах СССР вёска дзеліцца ўжо на дзьве асноўныя часткі: на колгасьнікаў, якія зьяўляюцца сапраўднай і моцнай апорай савецкае ўлады, і на неколгасьнікаў з беднаты і серадракоў, якія пакуль што яшчэ ня хочуць увайсьці ў колгасы, але якіх масавы вопыт колгасаў нясумненна пераканае за адносна вельмі кароткі тэрмін у неабходнасьці ўступіць на шлях колектывізацыі».

Прайшло яшчэ 9 месяцаў, і за гэтыя 9 месяцаў накапілася шмат дадатковых фактаў. У гэты момант звыш 9 мільёнаў сялянскіх гаспадарак (больш трэцяе часткі ўсіх бядняцка-серадняцкіх гаспадарак СССР) знаходзіцца ў колгасах. Гэта азначае, што звыш 9 мільёнаў сялянскіх сем'яў пераканалася ў перавагах колгасаў. Да тых 6 мільёнаў гаспадарак, якія былі аб'яднаны ў колгасы ў момант XVI партыйнага зьезду, далучылася яшчэ 3 з лішкай мільёны новых сялянскіх гаспадарак.

Другі факт: суцэльная колектывізацыя прасоўваецца ў новыя раёны. Яна ўжо не абмяжоўваецца, галоўным чынам, збожжа-

вымі раёнамі. Значыцца, пашыраюцца раёны, дзе на аснове суцэльнай колектывізацыі ліквідуецца кулацтва, як кляса.

Вось такія факты. Мы бачым, што колгасная гаспадарка разам з саўгаснаю, зусім зьмяняе твар нашае вёскі. Нават там, дзе колгасьнікі пакуль яшчэ ў меншасьці, яны ператвараюцца ў асноўную сілу вёскі. У іх лепшыя машыны, буйныя машыны, у іх трактары, яны лепш скарыстоўваюць коняй. Колгасы вырасьлі ў сілу, якая стала паўсюды сапраўднай і моцнай апорай савецкае ўлады.

Гэта азначае, што перад тымі беднякамі і серадцякамі, якія яшчэ хістаюцца, якія яшчэ ня ўступілі ў колгасы, ход колгаснага разьвіцьця ставіць ва ўпор пытаньне—з кім яны: з кулаком ці з колгасам. Кулак вядзе яшчэ барацьбу супроць колгасаў. Мы яго ліквідуем як клясу ў важнейшай частцы раёнаў, у іншых раёнах мы яму нанесьлі сьмяротны ўдар. Але, вядома, гэта не азначае, што элемэнты кулацтва яшчэ не засталіся ў адных раёнах, што кулакі не захаваліся як сур'ёзная сіла ў другіх раёнах. Усюды кулак вядзе яшчэ самую жорсткую барацьбу супроць колгасу. Кожны з вас, напэўна, мог-бы выйсьці сюды на трыбуну і прывесьці дзесяткі прыкладаў таго, у якую рознастайную і іншы раз нечаканую вопратку апранаецца кулак для таго, каб ударыць па колгасах. Гэты бой ідзе ў кожным раёне. Таму ў кожным сяле перад бедняком і серадняком аднаасобнікам стаіць тое-ж пытаньне—з кім ісьці, каго падтрымліваць: кулака ці колгас?

Ці можна тут заставацца ў баку: «я, бач, ні з тымі, ні з другімі»? Няможна, бо спрэчка паміж кулаком і колгасам вырашаецца штогадзіну, вырашаецца па лініі вялізарнай колькасьці практычных пытаньняў, і па кожным такім пытаньні трэба вырашаць, з кім ісьці: з кулаком ці з колгасам.

Вось чаму, таварышы, па-новаму стаіць пытаньне аб бедняках і серадняках аднаасобніках. Вось чаму мы ня можам прызнаць саюзьнікам рабочае клясы такога бедняка і серадняка аднаасобніка, які дапамагае кулаку змагацца супроць колгасаў.

Тэзісы па гэтым пытаньні гавораць проста і адкрыта: «Бядняк і серадняк аднаасобнік, які дапамагае кулаку змагацца з колгасамі і падрываць колгаснае будаўніцтва, ня можа быць названы саюзьнікам і тым больш, апорай рабочае дзяржавы,—ён

на справе саюзьнік кулаку». Гэтыя тэзісы адначасова гавораць таксама зусім проста, што: «толькі той бядняк і серадняк аднаасобнік і надалей застаецца саюзьнікам рабочае клясы, хто разам з рабочаю клясаю дапамагае будаваць колгасы, хто падтрымлівае колгасны рух, хто дапамагае весьці рашучую барацьбу з кулаком».

Вось як тут стаіць справа цяпер, вось як ставіцца пытаньне цяпер.

Гэта не азначае, вядома, што ў якой-бы та ні было меры паслабляецца добраахвотнасьць уступленьня ў колгасы. Добраахвотнасьць колгаснага руху зьяўляецца карэнным прынцыпам колгаснага руху. Мы ад яго не адступім ні на крок. Мы будзем працягваць работу цярплівага пераконваньня аднаасобнікаў у перавагах колгасаў, мы будзем іх усяляк прыцягваць на бок колгасаў з тым, каб у далейшым яны, праверыўшы крок за крокам перавагі колгасаў, уступілі ў колгасы.

Мы не адмовімся ад таго, каб зрабіць дзесяткі разоў тое, што робяць цяпер колгасы, калі яны ствараюць ініцыятыўныя групы, пасылаюць вярбовачныя брыгады па вярбоўцы аднаасобнікаў у колгасы, пасылаюць колгасных «сватоў» да аднаасобнікаў.

Разам з тым мы ня былі-б бальшавікамі, калі-б хоць на адну мінуту замазалі той факт, што аднаасобнік, хоць і бядняк, які падтрымлівае кулака ў яго барацьбе супроць колгасу, ня можа больш лічыцца нашай апорай і саюзьнікам.

Мы, таварышы, ужо цяпер маем шмат матэрыялаў для мерkаваньня аб тым, як гэтыя заяўленьні тэзісаў «па колгасным будаўніцтве» сустрэла савецкая вёска. Бадай, што ня так лёгка знойдзеш другую такую пастанову, якая-б была так хутка падхоплена шырокімі масамі працоўнага сялянства, як тэзісы «па колгасным будаўніцтве», якія дакладваюцца вам сёньня.

Множацца факты, падобныя да наступных:

Беднякі і серадпякі аднаасобнікі сяла Мартайванаўка, сабраўшыся разам з колгасьнікамі, падлічыўшы на аснове прыкладу свайго сяла ўсе тыя паказальнікі, якія ў адносінах усяго СССР паданы ў нашых тэзісах, пастанавілі ўступіць у колгас, бо, як гаворыцца ў іх рэзолюцыі, «перад бедняком і серадняком адна-

асобнікам адзін шлях—шлях дапамогі колгасу, а потым і ўступленьне ў колгас».

У Сталінскім сельсавеце Беларусі агульны сход колгасьнікаў арцелі «Комбайн» сумесна з аднаасобнікамі пастанаўляе: «бедняку і серадняку стаяць цяпер у баку нельга. Можна быць або разам з рабочай клясай і ўсім колгасным сялянствам за колгасы, дапамагаць ім і ўступаць у іх, або супроць—з кулакамі».

Гэта ўжо ня нашы тэзісы. Гэта—тое, што пастанавілі колгасьнікі сумесна з беднякамі і серадняками аднаасобнікамі, абмеркаваўшы тэзісы «аб колгасным будаўніцтве», прычым пасьля гэтага абмеркаваньня 12 аднаасобнікаў беднякоў і сераднякоў падалі заяву аб уступленьні ў колгас.

Сход колгасьнікаў разам з аднаасобнікамі ў Новадворцаўскім сяле, Тамбоўскага раёну, абмеркаваўшы проект пастановы зьезду саветаў, пастанавіў арганізаваць 12 брыгад па вярбоўцы членаў у колгасы, прычым тут-жа некалькі аднаасобнікаў падалі заявы аб уступленьні ў колгас.

Такіх прыкладаў абмеркаваньня проекту пастановы зьезду саветаў па колгасным будаўніцтве ўжо шмат, між тым абмеркаваньне толькі пачынаецца. Нясумненна, пасьля таго, як зьезд саветаў прыме сваё рашэньне па гэтым пытаньні, яго пастанова будзе абмеркавана мільёнамі сялян.

Паўтараю—мы нікога не прысьпешваем у адносінах уступленьня ў колгасы. Мы, як і раней, усякія спробы парушыць добраахвотнасьць уступленьня ў колгас будзем караць самым жорсткім чынам. Але мы ня можам скрыць ад аднаасобнікаў таго факту, што ўсякі дзень адцяжкі іх уступленьня ў колгас шкодзіць ім самім, таму што замаруджвае рост іх дабрабыту, таму што адцягвае ўздым іх гаспадаркі, таму што гэтая адцяжка ўступленьня ў колгас пазбаўляе аднаасобніка магчымасьці скарыстаць усе перавагі буйнай арцельнай гаспадаркі.

У радзе выпадкаў бывае так, што колгасьнікі чыняць перашкоды аднаасобнікам да ўступленьня ў колгасы. Відавочна, гэта выклікаецца пэўным пачуцьцём недавер'я колгасьнікаў у адносінах да тых аднаасобнікаў, якія былі ўжо ў колгасе, але ўвесну 1930 году вышлі з яго складу. Нясумненна, у шмат якіх колгасьнікаў існуе ў адносінах да такіх аднаасобнікаў пэўная насцярожанасьць.

Вось факты: у адным колгасе на Урале колгасьнікі адмовіліся прыняць 16 аднаасобнікаў, заявіўшы ў прынятай рэзолюцыі, што «ўвесну вышлі, а цяпер мы назад вас ня прымем, таму што вы ненадзейныя». У адным колгасе Паўночнага Каўказу пастанавілі ня прымаць у свой склад аднаасобніка, які ўвесну вышаў з колгасу, бо ён сваім выхадам «прынёс страты гаспадарцы». У Башкірскай рэспубліцы колгас адмовіў серадняку прыняць яго ў колгас, бо ён у мінулым годзе выступаў на сходзе супроць колгасу.

У гэтых адносінах, таварышы, мы павінны дапамагчы аднаасобнікам, адхіляючы ўсялякія перашкоды на шляху іх уступленьня ў колгасы. Зьняць гэтыя перашкоды—наш абавязак, перамагаць замкнутасьць колгасаў—наш абавязак, мы яго павінны выканаць, адначасова яшчэ і яшчэ раз кажучы адкрыта тым, якія ўсё яшчэ хістаюцца, усё яшчэ ня вырашылі пытаньня аб сваіх шляхох, беднякам і сераднякам аднаасобнікам: «кожны дзень адцяжкі вашага ўступленьня ў колгасы... пазбаўляе вас магчымасьці зараз-жа скарыстаць усе перавагі буйнай арцельнай гаспадаркі» (тэзісы).

АМЭРЫКАНСКІ І САВЕЦКІ ТЫП СЕЛЬСКАГАСПАДАРЧАГА РАЗЬВІЦЬЦЯ.

Мы ствараем самую буйную ў сьвеце сельскагаспадарчую вытворчасьць. Мы падводзім пад гэтую буйную гаспадарку сапраўды сучасную перадавую тэхнічную базу. Мы гэтага дасягаем шляхам ліквідацыі кулацтва як клясы, на аснове аб'яднаньня дробных гаспадарак у колгасы, пры адначасовым будаўніцтве саўгасаў.

Ня толькі мы адны будуем буйную гаспадарку ў земляробстве. Капіталізм таксама будуе буйную гаспадарку ў сельскай гаспадарцы. Мы зрабілі-б няправільна, калі-б у заключэньне не падвялі кароткае падагульненьне таму, як будуецца буйная гаспадарка ў савецкай краіне пры савецкай уладзе і як яна, буйная гаспадарка, арганізуецца ў краіне капіталізму, і прытым у самай перадавой капіталістычнай краіне—у Паўночна-Амэрыканскіх Злучаных Штатах.

Сутнасьць у тым, што цяпер, як ніколі, проціпастаўлены адзін другому два шляхі стварэньня буйнай гаспадаркі ў земляробстве: шлях капіталістычны, лепш за ўсё прадстаўлены Паўночна-Амэрыканскімі Злучанымі Штатамі, і соцыялістычны, прадстаўлены Савецкім Саюзам.

Усім вядомы асноўныя факты, што паказваюць, якім шляхам перамагае буйная гаспадарка Паўночна-Амэрыканскіх Злучаных Штатаў. Гэта факты наступныя:

1) Укараніўшы на працягу дзесяцігодзьдзя ў сельскую гаспадарку амаль мільён трактараў, Паўночна-Амэрыканскія Злучаныя Штаты на шляхох капіталістычнага разьвіцьця земляробства здолелі пашырыць сваю засеўную плошчу толькі на 4 мільёны га.

2) Пры наяўнасьці мільёна трактараў пераважная большасьць сялянскіх гаспадарак, па меншай меры 4/5 (усе тыя гаспадаркі, якія маюць менш 75 га), ня могуць карыстацца перавагамі трактара.

3) Падаткі на фэрмэрскія гаспадаркі дасягаюць, паводле афіцыйных даных, ад 1/3 да 2/3 усяго фэрмэрскага даходу.

4) За апошняе дзесяцігодзьдзе з кожнай тысячы фэрмэрскіх гаспадарак па меншай меры 200 па розных прычынах былі прадань, з іх 123—з прычыны банкроцтва.

5) «Ножніцы» паміж цэнамі на продукты прамысловасьці і на тавары сельскагаспадарчага паходжаньня рассоўваюцца. Калі на партыйным зьезьдзе я дакладваў аб тым, што прамысловыя цэны ў Паўночна-Амэрыканскіх Злучаных Штатах супроць даваенных падняліся на 60 проц., а на сельскагаспадарчыя—толькі на 30 проц., дык цяпер да гэтага трэба дадаць той факт, што да сьнежня 1930 году цэны на збожжа і бавоўну ўпалі на 1/5 супроць даваенных, у той час, як розьнічныя прамысловыя цэны ўпалі параўнальна нязначна.

Крызіс капіталізму, які ўсё зацягваецца, асабліва востра ўдарыў іменна па фэрмэрскай гаспадарцы. Калі шукаць прыклады таму, што перажываюць цяпер дробныя фэрмэры ў Паўночна-Амэрыканскіх Злучаных Штатах, дык іх можна знайсьці толькі ў тую пару, калі капіталізм прабіваў сабе дарогу шляхам простага і адкрытага выгнаньня сялян з іх палёў. Уся сіла гэтых фактаў вы-

явілася гэтай зімой з асаблівай яскравасьцю, па-першае, у выніку агульнага прамысловага крызісу, па-другое, у выніку частковага сухменю, які паразіў у Злучаных Штатах значную колькасьць фэрмэрскіх гаспадарак. Паводле афіцыйных даных, у выніку сухменю і ў выніку агульнага прамысловага крызісу мы маем такое становішча ў цяперашні момант, што каля палавіны фэрмэраў часткаю ня маюць сродкаў для веснавой сяўбы, часткаю ня маюць сродкаў для пакрыцьця даўгоў (а там даўгі спаганяюць ня так, як у нас), часткаю галадаюць. Усе галоўныя гарады Паўночна-Амэрыканскіх Злучаных Штатаў абышла кіно-карціна Чырвонага Крыжу, якая дэманструе дзяцей з уздутымі жыватамі, тысячы паўшых коняй і мулаў, якія валяюцца па краёх дарогі, і зусім зьнясіленых, ледзь здольных рухацца, людзей. Гэтая фільма Чырвонага Крыжу зьвяртаецца з заклікам да добрадзейнасьці амэрыканскіх капіталістаў, бо ўрад адмовіўся дапамагаць галадаючым фэрмэрам.

Здавалася-б, у такой краіне, як Амэрыка, з яе вялізарнымі лішкамі ўсялякіх сельскагаспадарчых продуктаў (вы ведаеце, што ў яе міністра земляробства галоўны клопат—аб скарачэньні засеўных плошчаў), пры наяўнасьці побач Канады, дзе топкі паравозаў дастасоўваюцца да пшанічнага «паліва», дапамога фэрмэрам магла быць аказана поўная і ўсебаковая.

А на справе адзіны від «дапамогі», аказанай фэрмэрам, заключаецца ў стварэньні фэрмэрскага бюро з вялікім, праўда, капіталам у 500 мільёнаў доляраў. Восем гадоў ішлі спрэчкі аб стварэньні гэтага бюро. Нарэшце, яно было створана, але ўся яго дзейнасьць зьвялася да таго, што гэтае бюро закупіла па спэкуляцыйных цэнах у багатых фэрмэраў 250 мільёнаў пудоў пшаніцы.

Цяжка зразумець, якая карысьць фэрмэру, які галадае, з таго, што амэрыканскае бюро фэрмэраў закупіла ў багатых фэрмэраў 250 мільёнаў пудоў пшаніцы.

Апрача таго, конгрэсам была прынята прапанова аб мізэрнай дапамозе фэрмэрам. Але і гэтую мізэрную падачку палічыў няпрыймальнай прэзыдэнт Паўночна-Амэрыканскіх Злучаных Штатаў пан Гувэр. Ён выступіў супроць прапановы асыгнаваць 45 мільёнаў доляраў на дапамогу фэрмэрам, абараняючы свае адмоўныя адносіны да аказаньня дапамогі фэрмэрам тым, што ў Паўночна-Амэрыканскіх Злучаных Штатах «народ павінен пад-

трымліваць урад, але ўрад не павінен падтрымліваць народ». (Рух у залі, сьмех).

Гэты пункт погляду абгрунтоўваўся тым, што быццам галадаючым фэрмэрам павінна дапамагаць прыватная добрадзейнасьць, на самай-жа справе, вядома, ён выкліканы тым, што амэрыканская правячая верхавіна, амэрыканская плутократыя, лічыць, што лепшым выхадам з крызісу зьяўляецца разарэньне мільёнаў фэрмэраў з тым, каб на трупах гэтых фэрмэраў нарадзіліся дзесяткі тысяч буйных капіталістычных гаспадарак. І гэтыя мізэрныя крохі фактычна ня дойдуць да бедных і разораных фэрмэраў, бо гэтая дапамога выдаецца ў выглядзе пазыкі, якая павінна быць забясьпечана першымі закладнымі на ўраджай 1931 году, інакш кажучы, гэтая дапамога будзе давацца тым, хто крэдытаздольны, а крэдытаздольны, вядома, ня той, чыя гаспадарка дабіваецца пад злучанымі ўдарамі крызісу і голаду. Так два лады гаспадаркі, два тыпы разьвіцьця сельскай гаспадаркі проціпастаўлены адзін другому з такой сілай і выразнасьцю і, можна сказаць, прастатой, як гэта ня было ніколі да гэтага часу.

Наш шлях стварэньня буйнай гаспадаркі выразны.

Яго праверылі, выпрабавалі на сваім вопыце і ўхвалілі дзесяткі мільёнаў гаспадарак.

Гэта—шлях завяршэньня колектывізацыі ў гэтую пяцігодку.

Гэта—шлях адначасовага будаўніцтва саўгасаў і колгасаў.

Гэта—шлях разгортваньня машына-трактарных станцый з тым, каб ахапіць да канца пяцігодкі машына-трактарнымі станцыямі 70-80 мільёнаў га.

Гэта—шлях ліквідацыі жабрацтва, дробнай гаспадаркі, шлях зьнішчэньня кулацкае кабалы, шлях вызваленьня ад катаржнай працы дробнай гаспадаркі.

Гэта—шлях ліквідацыі кулацтва як клясы.

Наш шлях—шлях савецкі, соцыялістычны, шлях саўгаснага і колгаснага будаўніцтва—ухвалены мільёнамі і прыняты мільёнамі.

Іх шлях—амэрыканскі капіталістычны шлях разарэньня, зубожаньня і голаду мільёнаў дробных фэрмэраў пры адначасовым абагачэньні дзесяткаў тысяч.

Увесь сьвет мае магчымасьць параўнаць абодва гэтыя шляхі.

Той факт, што колгасьнікі, лепшая і моцная апора савецкай улады, рыхтуюцца засеяць увесну 1931 году палавіну ўсяе засеўнай плошчы СССР, лепш за ўсё паказвае, што ў выніку разьвіцьця колгаснага руху СССР вырашае самую цяжкую з усіх тых задач, якія стаялі перад пролетарскай дыктатурай, перад рабоча-сялянскай уладай.

Тав. Ленін казаў так: «Толькі калі ўдасца дапамагчы селяніну пры дапамозе таварыскай арцельнай гаспадаркі, тады толькі рабочая кляса, якая трымае ў сваіх руках дзяржаўную ўладу, сапраўды давядзе селяніну сваю правасьць, сапраўды прыцягне на свой бок, моцна і сапраўдным чынам, шматмільённую сялянскую масу».

Падагульненьне таму пералому, які адбыўся ў вёсцы ў выніку разьвіцьця колгасаў, лепш за ўсё формулюе гэтыя ленінскія словы.

Рабочая кляса ў ж о давяла дзесяткам мільёнаў сялян сваю правасьць, і тым самым нашая справа становіцца больш непераможнай, чым калі-б то ні было. (Б у р н ы я а п л ё д ы с м э н т ы).

ЗЬМЕСТ

ЦАНА 25 кап.